

SOMOGYI MÚZEUM

2

DRAVECZKY-SÁGI-TAKÁTS

A SOMOGY MEGYEI MÚZEUMOK
RÉGÉSZETI ADATTÁRA

HELYTÖRTÉNETI GYŰJTEM
SOMOGYI MŰZEUM

2

DRAVECZKY BALÁZS—SÁGI KÁROLY—TAKÁTS GYULA

A SOMOGY MEGYEI MŰZEUMOK RÉGÉSZETI ADATTÁRA

SOMOGY MEGYEI MŰZEUMOK IGAZGATÓSÁGA

KAPOSVÁR 1964

Lektorálta: Dr. PAPP LÁSZLÓ

...
...
...

Előszó

E kis dolgozatunknak a célja az, hogy a megyében élő helytörténettel foglalkozó érdeklődők hozzájuthassanak olyan történeti és régészeti adatokhoz, amelyeket eddig csak múzeumunk Adattárában jegyeztünk fel. E dolgozatot olvasva a Múzeumi Baráti Kör tagjai együtt láthatják azt, amiben eddig segítettek a somogyi falvak és puszták itt-ott előkerülő emlékeinek bejelentésével és a tárgyi anyag múzeumba szállításával. Egyben pedig e sorokkal felhívjuk a pedagógusok, Honismereti Szakkörök, érdeklődők és minden somogyi ember figyelmét arra, mit is rejt községük határa, mire vigyázzanak, mint emlékre, mihez gyűjtsenek adatokat.

Dolgozatunkból kiderül, hogy szinte minden községünk határában legkevesebb 4—5 régészeti lelőhely található. Ezek az emlékek vagy településről, vagy temetőből származnak.

A kőkorszak emlékei között legfontosabbak a kőszerszámok és csonteszközök, a fémkorszakban pedig már rézből, bronzból, vasból készült készségeket találunk. Természetesen a fejlettebb korokban a korábbi, primitívebb eszközök továbbra is használatban maradtak. (Pl.: a késői bronzkorban is használják még a kőbaltát).

Az edényeket agyagból kezdetben kézzel formálták és csak a késői vaskortól készítették korongolásos technikával. A települések helyén általában törött, a temetőkben ép edényeket találunk.

A települések helyét a földben megmutató vöröses színű tűzhelynyomok, átégett, hamus foltok, nagyszámú edénytöredék és állatcsontok jelzik. A késői vaskortól kő- és téglapítmények is ismeretesek, valamint pénzletek fordulhatnak elő. Feliratos köveket a rómaiak idejétől találunk.

Halottaikat a vallási elképzelésük szerint készítették elő a túlvilági útra. Mivel a halott élete hitük szerint a halál után is folytatódott, minden hétköznapi és ünnepi készségeket és szerszámot útra valóul mellé temettek. Az eltemetett gyakran ételmellékletet (magvak, kisebb állatok stb.) is kapott az új, túlvilági élet elkezdéséhez. Kétféle temetkezési szokást ismerünk: csonvázás és égetett temetkezést.

A rézkor elejéig a csontvázakat kuporított helyzetben helyezték a sírba. Az elégetett halott maradványait nagyobb edénybe, urnába gyűjtötték. Értékeit, ingóságait vagy az urna mellé, vagy magába az urnába helyezték.

Találunk kőből faragott, téglából épített sírokat, sírkamrákat is. Ezek vagy római, vagy középkori eredetűek. A koporsós temetkezés általános használatban csak a késői középkortól ismeretes. Népvándorláskori népek harcosainak néha a lovát is mellé temették.

E leletek a régészet, a régi korokkal foglalkozó tudomány becses emlékei. Általuk ismerjük meg az emberi és társadalmi fejlődés különböző népeinek életét és kultúráját.

Kárt tesz, és nemzeti értékeinket engedi pusztulni, aki a földmunkák, építkezések során előkerült emlékeket tudatosan rongálja, vagy megsemmisíti. Megemlítjük itt azt is, hogy törvény kötelezi a földből előkerülő régészeti emlékek múzeumi bejelentését, és tiltja azok bolygatását, megásását, szétrombolását.

Ahogy Múzeumi Baráti Körünk bejelentett adataiból jelentősen gyarapodott a dolgozatunk tudományos értéke, úgy előszavunkban ismételten kérjük, segítsék bejelentéseikkel múzeumi munkánkat, hiszen ezzel hozzájárulnak dolgozatunk folyamatos bővítéséhez, melyről azt is mondhatjuk, hogy Somogy megye kis ABC-rendes régészeti lexikona.

E füzet elsősorban a megyei helytörténeti kutatók munkáját kívánja segíteni. A megye határainak rendezése előtti Somogy megyéhez tartozó falvak adatait is összegyűjtöttük, és ezzel a szomszédos megyék múzeumainak részére is szolgáltatunk adatokat.

Tekintettel dolgozatunk elsősorban népművelő céljára, nem hozzuk a lelőhelyekkel kapcsolatos, részletes régészeti szakbibliográfiát, csak az Archeológiai Értesítő adatait. Ez a legfontosabb és magyar nyelven megjelenő, könnyen hozzáférhető folyóirat az esetleges elmélyültebb kutatáshoz segítségül szolgál.

Kaposvár, 1963. december.

IDŐRENDI TÁBLÁZAT

<p>Paleolitikum (őskőkor) i. e. 600 000—i. e. 10 000.</p>	<p>A pattintott kőeszközök kora.</p>
<p>Mezolitikum (középső kőkor) i. e. 10 000—i. e. 4000.</p>	<p>A pattintott kőeszközök kora.</p>
<p>Neolitikum (új kőkor; vonaldíszes műveltség) i. e. 4000—i. e. 2500.</p>	<p>A csiszolt kőeszközök kora, a műveltség elnevezése az edénydísztésről.</p>
<p>Rézkor (lengyeli; péceli és zooki műveltség) i. e. 2500—1900.</p>	<p>Az első fém-előfordulástól számítjuk. A műveltségek elnevezése a legfontosabb lelőhelyről.</p>
<p>Bronzkor (kisapostagi; Somogyvári; mészbetétes; halomsíros műveltségek.) i. e. 1900—i. e. 6. század (i. e. 12.—i. e. 9 század = késői bronzkor).</p>	<p>A műveltségek elnevezése: legfontosabb lelőhelyek, az edénydísztés, és a temetkezési szokás alapján.</p>
<p>Korai vaskor i. e. 8. század—i. e. 4. század.</p>	<p>Katonai demokrácia kora.</p>
<p>Késői vaskor (kelták) i. e. 4. század—kb. időszámításunk kezdete.</p>	<p>Kézműves központok kialakulása.</p>
<p>Római kor kb. időszámításunktól i. u. V. század eleje</p>	
<p>Népvándorláskor (hunok, germánok, avarok, szlávok) i. u. V. század—i. u. IX. század.</p>	
<p>Honfoglaláskor—Árpádkor X. század—XIV. század.</p>	
<p>Késő középkor—Hódoltság kora XIV. század—XVII. század.</p>	

RÖVIDÍTÉSEK MAGYARÁZATA

Dolgozatunk rövidítéseinek magyarázatához a múzeum, illetve a Somogy megyei szervezet rövid történetét az alábbiakban közöljük:

Az 1877-ben alakult „Somogyvármegyei Régészeti és Történelmi Társulat” gyűjteményét az 1909-ben alakult „Somogy megyei Múzeum Egyesület”-nek ajándékozta. Az egyesület 1947-ig állt fenn. Utána 1949-ig „Somogy megyei Gróf Széchenyi Múzeum”, 1951-ig „Somogy megyei Múzeum” név alatt működött. 1951-ben nevezték el Kaposvár nagy fiáról „Rippl-Rónai Múzeum”-nak. 1961 óta a megyei múzeumok tudományos és népszerűsítő munkáját irányítja „Somogy megyei Múzeumok Igazgatósága” — Rippl-Rónai Múzeum, Kaposvár — címmel.

Ezért a „rövidítések magyarázata” című jegyzékünkben nem a Rippl-Rónai Múzeum címet használjuk, hanem tekintettel arra, hogy adataink 1877-től az egész megyére kiterjednek, tehát összefoglalóként a Somogy megyei Múzeum címet alkalmazzuk.

Sm. M. Szl.:	Somogy megyei Múzeum Szakleltára.
Sm. M. R. T. T. É.	Somogy megyei Múzeum. Régészeti és Történelmi Társulat Évkönyve. 1879—1881.
Sm. M. B. N.:	Somogy megyei Múzeum Leletbejelentési Naplója.
Sm. M. S. R. N.:	Somogy megyei Múzeum Ságvárómai Naplója.
Sz. M. L.:	Szigetvári Múzeum Leltára.
Sm. M. A. Isz.:	Somogy megyei Múzeum Adattárának leltári száma.
B. M. A. Isz.:	Balatoni Múzeum Adattárának leltári száma.
Arch. Ért.:	Archeológiai Értesítő.
— — — —	A gondolatjelek után a nem hitelesített adatainkat, értesüléseinket hozzuk.

ANDOCS

1906-ban csiszolt kőbalt, 1927-ben neolitikus edénytöredék, 1927-ben *Mexikó pusztánál* neolitikus öntőkanál. (Sm. M. Szl.: I. 414; I. 415; I. 413; Sm. M. A. lsz.: 377). Nagytoldi pusztá—Eperfásnál péceli kultúrába sorolható (rézkori) település. Szórvány urnasírok, edények, kőbalták, kő és csonteszközök, 2 csont nyílhegy stb. Ásatás 1962—63. (Sm. M. A. lsz.: 732.). 1927-ben római kapa került elő. (Sm. M. Sz. I.: III. 8.) *Nagytoldi pusztán* állítólag egy római kőkoporsóra akadtak. A kőkoporsót egy db kőből négyszögletesre faragták ki. Fedőlapja hiányzott, tárgyak, leletek nem voltak benne. A kőkoporsó Nagytoldi pusztán maradt. (Sm. M. A. lsz.: 377.) Andocs — *Temető utcában* VI—VIII. századbéli avar temető; 15 feltárt sír, ezüst fülbevalók, gyöngyök, kések stb. Leletmentés 1962—1963. (Sm. M. A. lsz.: 728). 1926-ban középkori sarkantyúk, kengyelvasak, lópatkók kerültek elő. (Sm. M. Szl.: V. és VI. 180; 186; 215; 216; 229.) — — — *Az Öreg-dombon* feltehetőleg középkori templomrom van. *Köpi és Mexikópuszta* között található az ún. „*Kupafalva*”. Különféle régiségek kerültek elő. (Sm. M. A. lsz.: 197. 1. old. Falumonográfia.)

ANTALSZÁLLÁS

A falutól északra 250—300 m. távolságban templomrom van. Körülötte temető húzódik. Az elpusztult templom helyén csontvázzakat lehet találni. Ettől keletre állítólag végtelen hosszú pince húzódik, Kaposvár irányában. Tóth Dezső ig. tanító közlése. (Sm. M. A. lsz.: 379.)

ALSÓNYIRES

1929-ben csiszolt kőkalapács került elő. (Sm. M. Szl.: I. 330; Sm. M. A. lsz.: 380.)

ATTALA

1912 előtt római mécses (Sm. M. Szl.: III. 110; Sm. M. A. lsz.: 381.) *Tabold-dűlőben* római téglasír van. (Sm. M. B. N.: 16; Sm. M. A. lsz.: 381.). A mezőn népvándorlaskori leletek ismeretesek. (Sm. M. B. N.: 16; Sm. M. A. lsz.: 381.)

ÁDÁND

A kereki várban kelta érmeket találtak. (Arch. Közl. IV. 1864, — 162.) Középkori régiségekről. Arch. Ért. 1888. 182 old. (Sm. M. A. lsz.: 332.)

BABÓCSA

A XVI. századból való várromok, kőágyúgolyók. (Sm. M. Szl.: V—VI. 166; Sm. M. A. lsz.: 383.)

BALATONBERÉNY

3 db bronzkori edény került elő. Bronzkori urnatemető, 1943-ban bronzkori edénymaradványok és karperec. (Sm. M. Szl.: II. 288; 302; Sm. M. A. lsz.: 384.) Kuzsinszky Bálint Rómer Flóris után megjegyzi, hogy a Balatonban római téglákat találtak a múlt század második felében. Nem ismerjük a lelőhelyét két későrómai hagymafejes fibulának. (Sági Károly adatgyűjtése; Sm. M. A. lsz.: 780.) *Börzsönyi Gyula villatelkén* a falutól északkeletre, a Balatontól 50 lépésnyire római téglasír került elő, amelyben IV. századi érem és korsó volt a csontváz mellett. (Sági Károly adatgyűjtése; Sm. M. A. lsz.: 780.) A községben a Balatoni Múzeumegyesület tárt fel egy népvándorláskori temetőt. A lelőhely a déli vasúti megállótól Balatonszentgyörgy felé az *első vasúti átjárónál volt*. Beleesett az átjáró keleti oldalánál fekvő kis akácos domb is. A vasútépítés során kerültek elő a leletek. Az ásás kevés eredményt hozott. (Sm. M. okmánytára 1931. Lovassy S. közlése; Sm. M. A. lsz.: 385.) A község nyugati szélén a szobi vasút építésekor 30 Keszthely-kultúrás (népvándorláskor) sírt találtak. Ezt követően 1905-ben Csák Árpád és Sági János további 52 sírt tárt fel. L. Kovrig Ilona folytatta a temető feltárását a közelmúltban, és a vasút 24—26 szelvényeihez délről csatlakozó szántókon újabban 21 sírt ásott ki. Délebbre, a vasúttól kb. 250 m-re IX—X. századi telep nyomait találta meg, két kemencével. (B. M. A. lsz.: 59. 136. 1.) Keszthelyi kultúrára vonatkozó adatok (Arch. Ért. 1958. 205 old.) népvándorláskori temetőre vonatkozó adatok. (Arch. Ért. 1909. 353. old.) A községi templomon gótikus nyomok figyelhetők meg. A szentélyben gótikus szentségházat és kettős ülőfülkét láthatunk. (Sági Károly adatgyűjtése; Sm. M. A. lsz.: 780.)

BALATONBOGLÁR

Csiszolt kőszerszám. (Sm. M. Szl.: I. 91; Sm. M. A. lsz.: 386.) 1879 előtt kőék. (Sm. R. T. T. É.: 51; Sm. M. A. lsz.: 386.) A *Várhegyen* őskori urnák és a *Gaál kastélynál* agyagedények 1903, illetve 1904-ből. (Sm. M. A. lsz.: 386.) 1879 előtti csiszolt kőbalta került elő a *Berek* egyik szigetéről. Ez valószínű azonos a zöld színű szerpentinből csiszolt kőbaltával, amit Sm. M. Szl.: I. 91 alatt találunk. A község határából több neolitikus cseréptöredék került pusztaszemesi magángyűjteménybe. Az anyag egy része a *balatonboglári téglagyár agyagbányájából* került elő a tulajdonos szóbeli közlése szerint. Bacsák György feljegyzése szerint őskori urnatemető pusztul itt. (B. M. A. lsz.: 59. 247. 48.) A *Várhegyen* őskori földvár nyomai. 3—5 m. magas sáncok. Csalog József a felszínen korhatározó anyagot nem talált. (B. M. A. lsz.: 58. 32. 13.) Az *állami gazdaság épülete körül*, a Szőlősgyörökre vezető úttól jobbra a *Berek* felé 1903—1904-ben koravaskori lakótelepet találtak. Feltehetően összefügg azzal a putri-gödörrendszerrel, amit *Bárány Lajos lakatosmester udvarán* látott Dornay Darnay Béla 1943-ban. (B. M. A. lsz.: 57. 1193. 4.) 1879 előtt közelebről meg nem határozható helyen római fibula került elő. (Sm. R. T. T. É.: 53; Sm. M. A. lsz.: 386.) Az állami gazdaság központi épülete közelében 1903—1904-ben IX. századi hullámvonalas díszítésű bögréket és rövid nyelű vaskéseket is találtak. A leletek IX. századi temetőre utalnak. (Sági Károly adatgyűjtése: (Sm. M. A. lsz.: 781.) A keszthelyi múzeumban római érmek. (Sm. M. A. lsz.: 144; falumonográfia.) 1938-ban a *Temetődomb keleti lejtőjén* gyümölcsfaültetés közben 11x7 méteres templom alapfalai. A falak felásása közben IV. Béla, Károly Róbert pénzei; bronz edénytöredékek, vasszegek. Ugyanitt római téglák, de bizonytalan az idekerülésük. (B. M. A. lsz.: 57. 1193. 2.) — — — Szibertné, Gaál Márta szérűskertjéből állítólag görbe törött kard került elő 1946-ban. (Sm. M. A. lsz.: 144; falumonográfia.)

BALATONENDRÉD

1939-ben Gallus Sándor ásátása alkalmából neolitikus edények. (Sm. M. Szl.: I. 331—332; Sm. M. A. lsz.: 389.) 1879 előtt egy bazaltkőből készült balta (Sm. M. A. lsz.: 452. — S. R. T. T. É.: 1879—1881. 51. old.). Vonaldíszes kultúrához tartozó település; putri stb. (neolitikus). (Arch. Ért. 1943. 9. old.) 1879 előtt csiszolt kőbalta a *Jaba pusztai* részen. (Sm. M. A. lsz.: 388. — Sm. R. T. T. É.: 1879—1881. 51 old.) Péceli kultúrába sorolható (rézkori) került a

Magyar Nemzeti Múzeumba. (Sági Károly adatgyűjtése; Sm. M. A. lsz.: 782.) Egy római oltárkő került elő a Jaba pusztai részen. (Sm. M. A. lsz.: 388.) Ságvártól délkeletre, az előbb említett Jaba pusztai részen előkerült oltárkőről. (Sm. M. lsz.: 452.) Dávid Zoltán által készített (1841—1842) kéziratos térkép szerint a község területén van az ún. „Vári hegy” (Sági Károly adatgyűjtése; Sm. M. A. lsz.: 782.).

BALATONFENYVES

A *Nagyberek* felé eső területen koravaskori lándzsa került elő. (Arch. Ért. 1956. 208. old.) Az előbb említett bereki tőzegrészen tőzegkitermelés közben XIII. századi korsó, egyéb lelet nem volt. (Arch. Ért. 1954. 79. old.) Az előbb említett bereki részen avar szíjvég is előkerült. (Arch. Ért. 1956. 208. old.)

BALATONFÖLDVÁR

1942-ben bronzkori bögrék és edénytöredékek kerültek elő. (Sm. M. Szl.: II. 172. 282; Sm. M. A. lsz.: 390) bronzkori edények. (Arch. Ért. 1957. 82. old.) Korai vaskori sáncok, település a *Majláth és Imre utcában*. (Sm. M. A. lsz.: 100, 4 old; falumonográfia.) Őskori földvár nyomai, sok kelta edénymaradvány és egy pénz. (Sm. M. A. lsz.: 390). La Tene (kelta) leletekről. (Arch. Ért. 1959. 197. old.)

BALATONKERESZTÚR

Bacsák György feljegyzése szerint a *balatonkeresztúri kavicsbányában*, a hordalékban másodlagos fekvésű paleolit és neolit anyag található. (B. M. A. lsz.: 59. 247. 48.) 1944-ben bronzkori edénytöredékek, melyek urnatemető maradványai. (Sz. M. Szl. II. 452—453; Sm. M. A. lsz.: 392.) Az *uradalmi major területén* (vízmenti dombosabb hely) behajlított kardokat találtak a munkások. A bérlő nem tud gödröt ásatni anélkül, hogy edények, ékszerek, csontvázak elő ne kerülnének. A leletek Andrai B. hódmezővásárhelyi gyűjtőhöz kerültek. Egy urna a kaposvári múzeumban is van. A leletek kelta eredetűek. (SMM. okmánytára; Mózner László közlése; 1943; Sm. M. A. lsz.: 391.) A község északi végén, a volt *Festetich majornál* 1880-ban több koravaskori urnasírt találtak, az urnákban bronz mellékletekkel. (Sági Károly adatgyűjtése; Sm. M. A. lsz.: 783.) A Keszthelyi Balatoni Múzeum III. Béla érmét kapta Balatonkeresztúrról, közelebbről meg nem határozható lelőhelyről.

(B. M. A. Isz.: 57. 1193. 1.) — — — — Festetich Kristóf írja 1753-ban a püspöknek, hogy a Szent Kereszt felmagasztalására szentelt pusztai templomot felépítteti. Az említett templomrom lehetett a középkori község temploma. Helyén épült fel a ma is álló barokk templom. Festetich Kristóf a püspökhöz írt, előbb említett levelében említést tesz a „bozótban” köépület omladékaíró, de megjegyzi, hogy nem templom volt. Ezt a középkori épületet eddig még nem lehetett azonosítani. (Sági Károly adatgyűjtése; Sm. M. A. Isz.: 783.)

BALATONKILITI

A *kálvária tövében*, valamint a plébániához vezető mély út mentén a *jobboldali házak udvarain* Kuzsinszky szerint a található edénymaradványok alapján nagyobb neolitikus telep található. Börzsönyi Arnold a *közeli szőlőhegyekben* is talált különféle pattintott kőszerszámokat. (Sági Károly adatgyűjtése; Sm. M. A. Isz.: 483.) 1931-ben bronzkori bögre. (Sm. M. Szl.: II. 202; S. M. M. A. Isz.: 483.) A falutól nyugatra 300 m távolságban az ún. „*lapos*”-ban a múlt század második felében nagyobb koravaskori raktárlelet került elő, melynek egy része a veszprémi, egy része pedig a győri múzeumba került. Sági Károly adatgyűjtése; Sm. M. A. Sm. M. A. Isz.: 483. Arch. Ért. 1905. 186. old.; 1932—1933. 176. old.; 1930 107. old.) Az egykori tisztartói lakás folyosóján befalazott római kő, mely Rómer Flóris szerint Siófokon került elő. Kuzsinszky úgy értesült, hogy az épület alapozásakor. Hogy a község területe római lelőhely, bizonyítja, hogy a *templomnál*, a *mély-út építésekor* Traianus Decius érmet találtak. Kuzsinszky egy, a plébános földjén talált Valerianus érmet is látott. (Sági Károly adatgyűjtése; Sm. M. A. Isz.: 483.) A Balatonkilitihez tartozó *Tőreki pusztát* a Veszprémi Múzeum 1928—1929-ben mint római lelőhelyet vette nyilvántartásba. (Sági Károly adatgyűjtése; Sm. M. A. Isz.: 784.) A Balatonkilitiben talált I. László érmeiket Rhé Gyula ismertette. (Sági Károly adatgyűjtése; Sm. M. A. Isz.: 784.) A koravaskori raktárleletről. (Arch. Ért. 1962. 78. old.) S-végű hajkarikákról (Arch. Ért. 1904. 96. old. 1956 208. old.; 1957 181. old.) — — — — Pesthy Frigyes kéziratos helységnévtárában 1864-es adatközléssel szerepel a „*földvári dűlő*” elnevezés, melyről azt írja Varga László jegyző, hogy a dűlő északi részén a török által készített földvár van. Lukács Károly szerint azonban ez az adat a siófoki volt káptalani magtár helyén állt egykori földvárra vonatkozik. (Sági Károly adatgyűjtése Sm. M. A. Isz. 784.)

BALATONLELLE

A *lellekúti dűlőben* neolitikus település van. (Tompá Ferenc egyetemi tanár értesítése. (Sm. M. A. lsz.: 393.) 1934-ben bronzkori edénydarabok és őrlő került elő. (Sm. M. Szl.: II. 120—121; Sm. M. A. lsz.: 394.) Balatonlelle mint régészeti lelőhely. (Arch. Ért. 1909 255. old.)

BALATONSZABADI

1850 táján az ún. „*pusztai Alsós dűlőben*” zsurigított csontvázás sírt találtak edénymelléklettel. (Sági Károly adatgyűjtése Sm. M. A. lsz.: 785.) A gamászai csárdánál a vasút mellett, a *volt piarista szőlőben* 6 bronzkori urnasír. Egy sír a Veszprémi Múzeumban. Ennek edényei átfűrt bütykűek. A sírban egy nagyobb és négy kisebb edény volt. Ezen a helyen a *magas partból* is kerültek elő őskori régiségek. (Sági Károly adatgyűjtése, Sm. M. A. lsz.: 785.) Thomas Edit írja, hogy több feltáratlan római villaépület található a község határában. Római téglák és cserepek találhatóak a község északi részén, a *Pusztatorony környékén*. Takács Kálmán jegyző Balogh Antal gyűjtéséből innen 3 római ezüst dénárt, 6 római közép- és nagybronzot, és 10 kisbronzot, pénzt küldött be a Veszprémi Múzeumba. A *Sóstó és Madarasi dűlő* közötti földmunkáknál sok római régiség került elő. Lóczy Lajos dörzsölttál darabjait, 3 edényt és egy őrlőkő darabot küldött a Magyar Nemzeti Múzeumnak. Az egyik edényen *Resatus Fec(it)* bélyeg van. (Sági Károly adatgyűjtése; Sm. M. A. lsz.: 785.) A Balatonszabadiba olvadt Siómaros község temetőjénél, a temető sarkában áll a *Sashalom*. Hozzá északkelet felől több száz lépés hosszúságban kisebb hosszúságok csatlakoznak. A horpadások peremén több római cserépdarab gyűjthető. Laczkó Dezső kifosztott római kori temetőnek gondolta. (Sági Károly adatgyűjtése; Sm. M. A. lsz.: 785.) Balatonszabadiban a községi határ északi részében álló *Pusztatorony* ma már csak egy T-alakú falrészlet, a környékén középkori téglákkal és cserepekkel. Takács Kálmán jegyző Balogh Antal gyűjtéséből vegyes leleteket küldött a Veszprémi Múzeumba. Köztük néhány Zsigmond, II. Lajos és vegyes idegen pénzek. Semsey Andor 3 db XVI—XVII. századi aranyozott rézboglárt ajándékozott a Magyar Nemzeti Múzeumnak. (Arch. Ért. 1895 185. old.; Sági Károly adatgyűjtése; Sm. M. A. lsz.: 185.) — — — — A *pusztatoronyi dűlőben* csoportos halmozatok vannak, melyek közelebbi kora ugyancsak ismeretlen. Ezek a sóstói erdővel szemközt a Budapest—kanizsai országút déli oldalán találhatóak. (Sági Károly adatgyűjtése; Sm. M. A. lsz.: 785.)

BALATONSZEMES

1962-ben két, péceli kultúrába sorolható (rézkor) edényke került elő. Reöthy Ferenc a siófoki Beszédes József Vizgazdálkodási Múzeum helytörténeti gyűjteményének ajándékozta. (Sm. M. A. lsz.: 786.) Amikor az 1900-as években a balatonszemesi „*Bagolyvár*” nevű villát építették, sok őskori régiséget találtak. (Sági Károly adatgyűjtése; Sm. M. A. lsz.: 786.) A *bagolyvári részen, ami másként Bolondvár*, római pénzek, nyílhegyek, lándzsák, 2 db ágyugolyó került elő. (Sm. M. A. lsz.: 96 1. old.. falumonográfia.) A községi temetőben sok kelta sirt találtak. (Sági Károly adatgyűjtése; Sm. M. A. lsz.: 786.) A községi templomok gótikus támpillérei és kőcsipkés ablakai vannak. (B. M. A. lsz.: 57. 290. 1.) A szentély falába reneszánsz pastoforium van befalazva. (Sági Károly adatgyűjtése; Sm. M. A. lsz.: 786) A török 1570-ben építette a szemesi várat (Bolondvár?), melyre a zsitvatoroki békében is utalás történik. Ennek a helyén ma a Bagolyvár nevű villa áll A vár déli sáncai és két kerek sarokrondellájának nyoma megfigyelhető, északi részét a Balaton elmosta. (Sági Károly adatgyűjtése; Sm. M. A. lsz.: 786.) A *rádi pusztán* pálos kolostor romjai vannak. (Sm. M. B. N. 6; Sm. M. A. lsz.: 395.)

BALATONSZENTGYÖRGY

A vasúti állomástól északra *Bartók kertész telkén* őskori cserpeket és kovaszilánkokat lehet gyűjteni. Bartók 1961-ben koravaskori urna darabjait ajándékozta a Balatoni Múzeumnak. (B. M. A. lsz.: 61. 96. 4.) Egy nagyobb koravaskori telep lehetett, mert még a keszthelyi országút mellett épült 193. számú ház kertjéből is kapott a Balatoni Múzeum a II. világháború előtt két koravaskori edényt. (Sági Károly adatgyűjtése; Sm. M. A. lsz.: 787.) Récsey Viktor közvetítésével 1891-ben egy római bronz pálcica és bronz függő került a Magyar Nemzeti Múzeumba (Sági Károly adatgyűjtése: Sm. M. A. lsz.: 396). Ugyanez: (Arch. Ért. 1892. 86. old.) Ismeretlen lelőhelyes hagymafejes bronz fibula (Sági Károly adatgyűjtése; Sm. M. A. lsz.: 787.) *Battyánpuszta* ismert római lelőhely, az előbb említett tárgyak is valószínűleg innen kerültek elő. Battyánpusztán, a *Vörsi út 15. számú ház előtt* 1959-ben római urnasirt találtak útépités közben. Anyaga a Balatoni Múzeumban van. (B. M. A. lsz.: 61. 96. 4.) A községi temetőben középkori templomnyomok. Kövér János vörsi plébános 1820-ban még beszélt olyan öregekkel, akik misét hallgattak ott, és tudták azt is, hogy a templom védőszentje Szent György. 1820-ban a vörsi templom építéséhez szedték szét a templomot. A középkori Szentgyörgy falu helyét azonosítja ez az adat. (Sági Károly adatgyűjtése; Sm. M. A. lsz.:

787.) *Battyánpuszt*a a középkori Battyán falu emlékét őrzi. Ennek helyét Kövér János 1820-as feljegyzése alapján tudjuk. Ezzel a faluval azonosítható a balatonszentgyörgyi téglagyár agyagbányájában a XIV. század végén elpusztult falunyom, ahol Sági Károly ásatott 1957-ben. Az ásatás során egy nemesi udvarház maradványai kerültek elő. Bottyán falunak Bottyán János kuruc tábornok nagyapja volt a földesura 1600-ban, amikor a török elpusztította a falut. Az ásatás során feltehetően az ő kuriájának nyomai kerültek elő. (Sági Károly adatgyűjtése; Sm. M. A. lsz.: 787.) 1820-ban Battyán pusztáról szentgyörgyi Tóth Mihály házának felépítéséhez egy szekér követ vitt el. (Sm. M. A. lsz.: 104. 2. old.; falumonográfia.) A XVI—XVII. századi településről (Arch. Ért. 1958 208. old.) A község területén állt a középkori Bar község is. Az 1963-ban készült kéziratós térkép még jelzi az elpusztult templom helyét, melyből 1785-ben a ma is álló barihegyi kápolnát építették. 1820-ban a vörsi templom építéséhez is fejtettek ki és hordtak el követ. A község emlékét ma a „*Szentegyházi dűlő*” őrzi (Sági Károly adatgyűjtése. Sm. M. A. lsz.: 787.)

BALATONÚJLAK

A község déli végénél, az út keleti oldalán római telepnyomokat figyelt meg Kuzsinszky Bálint. Egy nagyobb római telep állhatott itt, melynek nyomai a község keleti szélén is észlelhetők. (Sági Károly adatgyűjtése; Sm. M. A. lsz.: 397; itt még sírleletekről is szó esik.) A mai község déli-délkeleti részén, kelet—nyugati irányban szántás után falak, melyeket évenként, a munkák után kitermelnek. Innen szobor-részek, edények, sírok is kerültek elő. (Sm. M. A. lsz.: 93, 1. old.; falumonográfia.) A község déli végénél, az út nyugati oldalán melléklet nélküli téglasírt említ Kuzsinszky. Azóta is kerültek már elő itt és a község keleti részén is kőlapokból készült római sírok. (B. M. A. lsz.: 57. 1193. 2.)

BÁLVÁNYOS

Római kori bronz térdfibula került innét a Balatoni Múzeumba. (Sági Károly adatközlése; Sm. M. A. lsz.: 812.) *Csege pusztán* sírok, edények kerültek elő. (Sm. M. A. lsz.: 82. old.; falumonográfia.) A községben a Temető utcában is régi sírok vannak. Antal és Bodi családok bemondása. (Sm. M. A. lsz.: 8 2. old. falumonográfia.)

BARCS

A barcsi várról. (Sm. M. A. lsz.: 194.; falumonográfia.)
*Ocsmány puszta*n római kori barbár lelőhely (Arch. Ért. 1880.
82. old.)

BATÉ

A községből Nero-korabeli aranyérem. (Római.) (Arch. Ért.
1893. 181. old.) Az ún. „*Templom-dombon*” 200—300 méteres kör-
zetben a felszínen középkori (zömmel XVI—XVII. századi) település
maradványai vannak. Edénytöredékek, tűzhelynyomok. Terep-
bejárás 1961. (Sm. M. A. lsz.: 609.)

BELEG

Az ún. „*pusztaréti dűlő*”-ben földvár nyomai találhatóak. (Sm.
M. B. N.: 33; Sm. M. A. lsz.: 398.)

BERZENCE

Az ún. „*Várdomb*”-on keltakori sírmező található. (Sm. M.
B. N.: 31 Sm. M. A. lsz.: 399.). A község területén a plébánia, illetve a
Szent Antal templom mellett lévő régi temetőben a török hódoltság
korából származó temetkezési helyek vannak. A régi *Várdombon*
állítólag építkezés nyomai húzódnak. Az öregek elmondása alapján
alagút vezet a templomig. (SMM. okmánytára; 1945. jegyzőségi je-
lenti. Sm. M. A. lsz.: 400.) Török temetőről. (Sm. M. B. N.: 31; Sm.
M. A. lsz.: 399.)

BÉZSENY

Állítólag földvár van (Sm. M. A. lsz. 402).

BIZE

Egy 1854-ben készült kéziratos térkép „pusztaszentegyház”-at
jelöl a határban. (Sági Károly adatgyűjtése; Sm. MA. M. A.
lsz.: 789.)

BODROG

A *Törökdomb* nevű dűlőben egy márvány reliefet ástak ki, melyen római kori viseletben egy tógás férfi és nő látható. (SMM. okmánytára; 1943. Gönczi Ferenc feljegyzése; Sm. M. A. lsz.: 405.) A szövetkezeti terményfelvásárló udvarán 80 cm-es római kő van, melyen domborműves ábrázolásban két római katona látható. Rózsa Gy. terményforgalmi tisztviselő bemondása szerint Nagy Lajos terményfelvásárló, Alsóbü. (Sm. M. A. lsz.: 404.) 1938-ban az ún. „*török hegyen*” római feliratok és szobor ábrázolásos fogadalmi kő. (Sm. M. A. lsz.: 403.) Az *alsóbüi török hegyen* ősi építkezési nyomai húzódnak. (Sm. M. B. N.: 32; Sm. M. A. lsz.: 403.)

BODVICA

A községben a *Rákóczi u. 64. számú ház udvarán* urnasírok kerültek elő, melyek Gubiánó Lajos egykori tanító birtokában voltak. (Sm. M. A. lsz.: 16. 9. old.; falumonográfia.) A mai temető helyén román stílusban épült templom-alapfalak. Sírásáskor kardpenge, ágyúgolyó, stb. került és kerül elő. (Sm. M. A. lsz.: 16. 8. old.; falumonográfia.)

BONNYA

Az ún. „*Pogánydomb*”-ról neolitikus és bronzkori maradványokat talált dr. Szőke Béla győri múzeumigazgató 1950-ben. (Sm. M. A. lsz.: 406.) A községben téglából épített római sírt találtak. A téglákat, bronzkarkötőket, kést, üvegyöngyöket, és 14 db érmet a kaposvári múzeum részére átadták. (Sm. M. okmánytára. 1934. Gönczi Ferenc bejegyzése; Sm. M. Szl.: III. 53—57; Sm. M. A. lsz.: 406; 407.) A *nyugati utcában* 70—80 évvel ezelőtt zsugorított sírok kerültek elő. (Sm. M. A. lsz.: 35. 4. old.; falumonográfia.)

BÖHÖNYE

Egy kőbalta található az iskola gyűjteményében Horváth Ferenc szijártótól, 1945-ben temetés közben a sírásó edényt talált. A segesdi kolostorba került, mint boroskancsó. Károlyi András ajándékozta. Az ún. „*Szekula-erdő*”-n Alsóhegyi József kőágyúgolyót talált. Az ún. „*Nagybalogd*”-on az 1900-as években a nagybalogdi kánász kelyhet talált, amelyet a református egyházközség őriz. (Sm.

M. A. lsz.: 182. 1—14. old.) A *csaprándi erdőrészben* a 156-os magassági ponttól északkeleti irányban körülbelül 700 m távolságra 40—50 cm mélységben csontvázakat találtak. Edények, kőbalták stb. kerültek a kaposvári múzeumba. Harmath J. főhadnagy értesítése 1953. (Sm. M. A. lsz.: 409.) *Dávodpusztán* római épületnyomok és érmek kerültek elő mintegy 30 évvel ezelőtt. Baik nevű bérlő vette meg és a Magyar Nemzeti Múzeumnak ajándékozta. (Sm. M. A. lsz.: 169. 5. old.) *Dávodpusztán* az utca bal oldalán az első ház előtt villanyoszlop leásása közben sír került elő. (Vascsat, vaskés, edénytöredék). Avar temetőnek tűnik, és nagyobb kiterjedésű lehet. Leletmentés 1962 (Sm. M. A. lsz.: 667.).

BÖSZÉNFA

Szentlászlón átfurt kőbalta dr. Dombay János leírásával. (Sm. M. A. lsz.: 13., 6—7., 9. old. falumonográfia). 1935-ben a községtől 1 km-re 1 db bronzkori öntőkanál (Sm. M. Szl.: II. 262; Sm. M. A. lsz.: 410.). *Ritics pusztánál* kőbalta dr. Dombay János leírásával; a *szentegyedi* baromfifarmon feltehetőleg római kori temető (Sm. M. A. lsz.: 13., 6—7., 9. old. falumonográfia).

BUZSÁK

1879-ben a *szőlőhegyen* bronzkori edények. (Sm. R. T. T. É. 53; Sm. M. A. lsz.: 418.). A kaposvári múzeum szórványosan előkerült mészbetétes edényeket őriz innen (Sági Károly adatgyűjtése; Sm. M. A. lsz.: 790.). 1940-ben római üvegcorsó, tányér és gyűrű került elő (Sm. M. Szl.: III. 608; Sm. M. A. lsz.: 418.). A *majorépileteknél* keresztalakú fibulák, rekeszekbe foglalt piros színű kövek, gyöngyök stb. A háború előtt Konkoly—Thege kettős római kori sírt tárt itt fel. Pusztai Rezső helyszínelése 1955. (Sm. M. A. lsz.: 419.) A *pálkúti dűlőben* (Pálozdenca) 1961 tavaszán 453 db XVII. századi ezüstérem-lelet egy korszokban. (2/3 tallérok, ezüst huszasok). Utolsó évszám 1699. Leletmentés 1961. (Sm. M. A. lsz.: 421.) Az *olajfűró-tornyoknál* nyugat-keleti irányú sírok. Csik Ernő teremőr bejelentése (1957.) (Sm. M. A. lsz.: 419.) — — — — Szántásnál gyakran lehet településnyomokat találni. (Sm. M. A. lsz.: 100., 1. old. falumonográfia.) Buzsákhoz tartozó *Csiszta pusztán* egy régi rom van. 1922-ben szántás közben nagy kövek, téglatörmelék stb. került elő. Állítólag pince, ill. alagút is van. Boszkovics család bejelentése a Szabad Földön keresztül. (Sm. M. A. lsz.: 417.)

4020

BÜSSÜ

Az ún. „*Határárok*” dűlőben a lengyeli és péceli kultúrába sorolható (rézkori), bronzkori, hallstatt (korai vaskori) település található. A *négyöles dűlőben* bronzkori és római kori településnyomok. A *Csigáskúti dűlőben* feltehetően római villa maradványai vannak. A *kaszoki mezőn* szórványos kőbalta. Nagy—Mózes Lajos bejelentése és ajándéka. Terepjárás 1963. (Sm. M. A. lsz.: 778.) Kelta sírleletről (Arch. Ért. 1912. 166. old.). A *újtelepi* romtemplomról (római)? (Arch. Ért. 1958. 86. old.).

CSÁKÁNY

Több csiszolt kőbalta és véső ismeretes (Sm. M. Szl.: I. 434—437; Sm. M. A. lsz.: 414.) 1949 előtt bronz fibula ismeretes. (Sm. M. Szl.: II. 305; Sm. M. A. lsz.: 414.). A községtől északkeletre az ún. „*Fehéregyháza*” felé a közlegelőn háromkarélyos földsánc és halom található. (Sm. M. B. N.: 48; Sm. M. A. lsz.: 414.)

CSOKONYAVISONTA

1879 előtt kőék és kőgyalu került elő a *keceli csárda közelében* (Sm. M. A. lsz.: 415.).

CSOMA

1956-ban lengyeli kultúrába sorolható (rézkori) település és temető. Ugyanitt ún. griffes-indás avar temető. Kések, gyöngyök, faragott tűtartó, stb. Leletmentés 1956 (Sm. M. A. lsz.: 372.). — — — — Kelemen asztalosmester tud arról, hogy régebben az ún. „*Sapkadomb*”-on fatemplom romjait találták meg. Lehetséges, hogy földdel borított faszerkezetű halomsír. (Sm. M. A. lsz.: 416.)

CSOMBÁRD

A *szőlőhegyen* sírokat és ékszereket találtak. (Sm. M. A. lsz.: 109., 1. oldal; falumon:gráfia). *Újfalu pusztáról* bronz sarlókat ismerünk. (Sm. M. A. lsz.: 422.)

CSURGÓ

A monostorról (Arch. Ért. 1907. 103. old.) 1962-ben a templomnál épülő új kút munkálatai közben középkori (XV—XVII. századi) sírokat találtak. Csizmapatkók, pitykegombok, koporsószegek stb. Leletmentés 1962 (Sm. M. A. lsz.: 701.).

DARÁNYPUSZTA

Az állami gazdaság silózás közben a Kiskoppány patak völgyének keleti oldalán a daránypusztai majorral szemben, az Iregszemcse felé vezető köves úttól északra, a rét és a György-tanya közötti szérűn a péceli kultúrába sorolható (rézkori) települést találtak. Edénytöredékek, pattintott kőszerszámok, csontszerszámok stb. Patay Pál helyszínelése és leletmentése 1960. (Sm. M. A. lsz.: 423.) A református temető helyén egykor katolikus templom volt, körülötte temetővel. (Sm. M. A. lsz.: 101; falumonográfia.)

DRAVAGÁRDONY

A községtől 1 km-re *dombhát* húzódik, ahol téglát, edénytöredékeket, eszközöket lehet találni. (Sm. M. A. lsz.: 69., 1. old.; falumonográfia.)

EDDE

A határban római leletek kerültek elő. (Sm. M. B. N.: 37; Sm. M. A. lsz.: 426.)

ECSENY

A vonaldíszes kultúrába sorolható (neolitikus) hulladékgyödrök. (Sm. M. A. lsz.: 425.) 1926-ban csiszolt kőbalta. (Sm. M. Szl.: I. 79; Sm. M. A. lsz.: 425.) 1879-ben bronzbuzogány (Sm. R. T. T. É.: 52; Sm. M. A. lsz.: 425.). Bronzleletről (Arch. Ért. 1886. 231. old.). A falu északi végén található az ún. *Óreg hegy dűlő*: Az evangélikus temetőtől északra; árpádkori település és temető lehetett itt a XVI. századig. Tóth Lajos párttitkár, Berkényi Ede evangélikus lelkész, Vargha Isváné tanácstítkár bejelentése alapján terepjárás 1955. (Sm. M. A. lsz.: 425.)

FEHÉREGYHÁZA

Dr. Fettich Nándor próbaásatást végzett. (Sm. M. A. lsz.: 427.)

FELSŐMOC SOLÁD

1880-ban három bronz karperec és bronztű került elő (Sm. R. T. T. É.: 52; Sm. M. A. lsz.: 510.). A felsőmocsoládi bronz leletről. (Arch. Ért. 1886. 231. old.). 1879. előtt a *kisbabai pusztán* népvándorláskori nyílhegy és sarkantyú (?) került elő. (Sm. R. T. T. É.: 56; Sm. M. A. lsz.: 510.) Az ún. pusztaszentegyházi dűlőben másfél km szélesen és hosszan árpádkori település húzódik a domb déli lejtőjén. Edénytöredékek, patics, stb. Terepjárás 1961. (Sm. M. A. lsz.: 511.)

FELSŐSEGEDS

1937-ben csiszolt kőbalta, neolitikus edények és bronzkori fazékdarabok kerültek elő. (Sm. M. Szl.: I. 304—307; Sm. M. A. lsz.: 428.) 1937-ben a halastó iszapjában kotrás alkalmával egy bronz sarlóvéget találtak, mely a múzeumba került. (Sm. M. okmánytára; Gönczi 1937; Sm. M. A. lsz.: 429.) Állítólagos római castrum maradványai is vannak. (Sm. M. B. N. 38; Sm. M. A. lsz.: 428.). Középkori fegyverek és kályhaszemek is ismeretesek. (Sm. M. Szl.: V—VI.: 298—300; Sm. M. A. lsz.: 428.)

FÉSZERLAK

1937-ben a pusztta mellett ülő helyzetben eltemetett csontváz került elő. (Sm. M. B. N.: 21; Sm. M. A. lsz.: 430.)

FIAD

A Fiad felé vezető földút mellett, keletre, az úttesttől 20 m-re, Farkas Imre házhelyén bronzkori, honfoglalás és korai középkori leletek. (Sm. M. A. lsz.: 432) A kéri bronzleletről. (Arch. Ért. 1886. 231. old.) A kerpusztai BD—HA (korai vaskori) kincsről. (Arch. Ért. 1962. 78. old.) A kincseletről (Arch. Ért. 1886. 223. old.). Kerpusztán 1949 októberében és 1950 áprilisában 260 sírt ásott ki Nemeskéri János és Szőke Béla. XI. századi temető, S-végű hajkarikák, kések, gyöngyök,

érmek stb. (Sm. M. A. lsz.: 431.) Az ásatás anyaga a múzeum régészeti kiállításában szerepel, az antropológiai anyag vizsgálatai, eredményei jelentősek. (Sm. M. A. lsz.: 370.) S-végű hajkarikákról (Arch. Ért. 1956. 208. old.) A kerpusztai XI. századi temető történeti, demográfiai vizsgálata. (Arch. Ért. 1952. 134—147. old.)

FONYÓD

Takáts Gyula neolitikus baltát, edényt, hálonehezéket talált a *bélatelepi berekben* 1950-ben. Ugyanakkor a bánkúti berekben őskori cserepeket, kőszerszámokat gyűjtött. (Sági Károly adatgyűjtése, Balatoni Múzeum Irattára 197/1962. sz.) A *Hidegháthyt-kertben* a marhacsapás közelében Bacsák György a két világháború közti időben neolitikus fazekasműhelyt talált. Ugyanakkor *Garaiék* gazdasági udvara felett a domboldalon neolitikus cserepeket gyűjtött és tűzhelynyomokat figyelt meg. (B. M. A. lsz.: 59. 257. 48.) Bacsák György a *Kopaszhegyen* is gyűjtött neolitikus cserepeket és pengéket. Az egykori Ripka F. utca felé, szántás közben csiszolt kőbaltát talált, melyet a Magyar Nemzeti Múzeum szerzett meg. (B. M. A. lsz.: 59. 257. 48.) Bacsák György 1934-ben a Várhegy tetején a Magyar Nemzeti Múzeum megbízásából ásatott, és neolitikus lelőhelyet talált. A fonyódi hegy déli, a *Nagyberekre kiugró nyúlványa* is neolitikus telepet takar. Sági Károly adatgyűjtése; Sm. M. A. lsz.: 791.) A fonyódi dögtemető falában tűzhelynyom figyelhető meg és neolitikus cserépanyag gyűjthető. (B. M. A. lsz.: 59. 257. 48.) *Bézsénypusztán* a péceli kultúrába (rézkor) sorolható urnatemetőt tárt fel a Magyar Nemzeti Múzeum. A kiásott leletanyag is odakerült. Czár István akkori szőlője volt a lelőhely. Az ásatás után, szőlőforgatás közben még előkerült egy átfúrt bazalt balta és három edény (B. M. A. lsz.: 59. 257. 23.). A várhegyi ásatások során Bacsák György is talált a péceli kultúrába (rézkor) sorolható leletanyagot. (B. M. A. lsz.: 59. 257. 23.) *Feketebézsénynél* Csalog József az egykori Balaton-öböl elláposodott területén tőzegkitermelésnél a zooki (rézkor) kultúrába sorolható cölöpépítményes telepnymot figyelt meg. Sági Károly adatgyűjtése; (Sm. M. A. lsz.: 791.) Bronzkori cserép került elő a Jankovich-berekből. (Sági Károly adatgyűjtése; Sm. M. A. lsz.: 791.) Fonyódi bronzkori sírleletről (Arch. Ért. 1905 160—161. old.) A kisapostagi csoport (bronzkor) urnatemetője Bézsénypusztán került elő a Nemzeti Múzeum ásatása során, a leletanyag is odakerült, a lelőhely Czár István akkori szőlője. (B. M. A. lsz.: 59. 257. 23.) 1903-ban a

Varga-féle területen bronz karikából álló raktárleletet találtak, amelynek zöme Darnay Kálmán sümegi gyűjteményébe került. (Sági Károly adatgyűjtése; Sm. M. A. lsz.: 91.) A Várhegy töveben, a déli oldalon az első épületek táján került elő az előbb említett lelet (B. M. A. lsz.: 59. 257. 48.). Bacsák György a Várhegy ásatásánál 1934-ben jellegzetes kora vaskori edénytöredéket talált. (Sági Károly adatgyűjtése. Sm. M. A. lsz.: 791.) A fonyódi hegy keleti lejtőjén, Keresztes György háza felett 1897-ben légfűtéses római épület alapfalai kerültek elő. Vörös homokkőből faragott oszlop, bronztál, IV. századi érmek stb. Egy kisebb villa rustica maradványai voltak ezek. A *Sándortelepen* került elő ez a római épület, melynek alapfalait a tulajdonos kiásatta, és a követ építőanyagként értékesítette. (B. M. A. lsz.: 59. 257. 48. Arch. Ért. 1960. 210. oldal; Sm. M. A. lsz.: 434.) Keresztes György sándortelepi telkén melléklet nélküli csontvázas sírokat is találtak. (B. M. A. lsz.: 59., 257., 48.) A Várhegyen Bacsák György 1934-ben végzett ásatása során kisebb római épületet is talált, amelyet örtonynak gondolt. (Sági Károly adatgyűjtése; Sm. M. A. lsz.: 791.) A *Fácános-gödörnél* római castrum nyomai vannak. (Sm. M. B. N.: Sm. M. A. lsz.: 434.) 1928-ban dr. Márton Lajos és Gallus Sándor ásatása alkalmával a bélatelepi berekben népvándorláskori edények, árpád-kori őrlő-kő és házmaradványok kerültek elő. (Sm. M. Szl.: IV. 9—15; Sm. M. A. lsz.: 434.) A fonyódi Várhegyen Bacsák György több fenékbélyeges edényt talált. Valószínűleg IX—X. századi anyagról van szó, melynek népétől származhat az a 248 cm hosszú, vas nélkül összeállítható fa szánkó, amelyet Köcskei Lajos talált a *Nagyberekben* tőzeg alatt, a Luxemburg szállótól 400 lépésnyire. (B. M. A. lsz.: 59., 257., 61.) Valószínű ezzel a néppel lehetett kapcsolatban az a kisebb cölöpépítményes telep is, amelyet 1934-ben talált Bacsák György. A telep 7—8 házból állott. Rendszeres ásatás nem volt, a fúrással vett próbák sok növényi maradványt hoztak felszínre. Egy félig kész fa járcm is előkerült. (B. M. A. lsz.: 59. 257. 39. 55.) A fácánoskerti XII—XVI. századi emlékekről. (Arch. Ért. 1959. 211. old.) Az 1934-es Gönczi-féle ásatás alkalmával középkori vármaradványok kerültek elő. Fegyverek, szerszámok stb. (Sm. M. Szl.: V—VI. 170—171; Sm. M. A. lsz.: 434.) A Gallus-féle ásatásból XII—XIII. századi tárgyak kerültek elő. (Sm. M. A. lsz.: 433.) A középkori Fonyód temploma a *Fácános területén* állott. A XVI. századig használták, addig temetkeztek is köréje. A XVI. században erődde alakították át, árkot húztak köré, és négy sarokronde llás palánkművel vették körül. Fitz Jenő ásatása. (B. M. A. lsz.: 59. 189. 1.) Korábban 2 ágyúgolyó került innen a kaposvári múzeumba. (Sm. M. A.

lsz.: 434.) A *Várhegyen* Bacsák György ásatása szerint középkori vár volt, 25—30 cm vastag gerendákból kiképzett félöl vastag, döngölt agyaggal kitömött palánkművel. A XVI. században ezt a kis erődöt a török pusztította el. (Sági Károly adatgyűjtése; Sm. M. A. lsz.: 791.) Bézsénypuszta legészakibb tábláján sok középkori cserép gyűjthető. Bacsák György szerint itt állt a középkori Bessenyő falu. (B. M. A. lsz.: 59. 247. 48.) *Bézsénypusztán* a kaposvári múzeum egy régi feljegyzése szerint földvár is található, de ennek kora nem határozható meg. (Sági Károly adatgyűjtése; Balatoni Múzeum Irattára 197/1962; Sm. M. A. lsz.: 791.) A fonyódi XV. századi gyűrűről. (Arch. Ért. 1909. 253. old.) A *bélatelepi* avar edényről. (Arch. Ért. 1942. 242. old.) A *bélatelepi* honfoglaláskori anyagról. — „Előzetes jelentés a Fonyód bélatelepi ásatásról.” — (Arch. Ért. 1934. 141. old.)

GAMÁS

1925-ben neolitikus kori bögre került elő. (Sm. M. A. lsz.: 439.) *Tuskós pusztán* kőkalapácsot találtak 1939-ben. (Sm. M. Szl.: I. 323—324; Sm. M. A. lsz.: 439.) *Vityapusztán* árok ásás közben a péceli kultúrába (rézkor) sorolható edények kerültek elő. Az előbb említett lelőhelytől kb. 100 m-re csontvázak. Buzsáki Ferenc igazgató és Tarnós Lajos bérszámfejtő bejelentése, illetve ajándéka. (Sm. M. A. lsz.: 604.)

GÖLLE

A vonaldíszes kultúrába (neolitikum) sorolható lelőhelyről. (Arch. Ért. 1958. 199. old.) Rácz F. iskola igazgató csiszolt eszközöket talált. (Sm. M. A. lsz.: 192; falumonográfia.) Az *agyagbányánál* rézkori települést és egy neolitikus lakógödört talált Pusztai Rezső terepjárás közben. Az agyagbánya fölötti dombon XVI—XVIII. századi település nyomai húzódnak. Dr. Belányi Valterné bejelentése alapján terepjárás. 1961. (Sm. M. A. lsz.: 438.) I. Ulászló — II. Lajos kori éremleletről. (Arch. Ért. 1876. 97., 98. old.) *Felsőhetény* és *Nak* között falazott sír volt. A sírban egy agyagkorsót leltek. (Arch. Ért. 1955. 97. old.) *Alsóhetény* pusztához tartozó *Körtvélyes* nevű helyen római kori leleteket lehet találni. Bereczky András bejelentése. (Sm. M. A. lsz.: 435.) Az ún. „*süllyedt-vár*“-i részen 1961-ben edénytöredékek, lándzsa, érmek; 1962-ben ekevonó-lánc, szekerke, feliratos kőtöredék, stb. Az 1962. évi terepszemle alapján késő római erődített város. (Sm. M. A. lsz.: 437; 685; 722.) *Uzd* felé korai vaskori emlé-

kekről. (Arch. Ért. 1962. 78. old.) *Inám-pusztán* a temető és az iskola között kőfal van. A kőfal körül már kerültek elő középkori érmek. A pusztán építkezéskor sírok, fegyverek, szerszámok is szoktak előkerülni. (Sm. M. A. lsz.: 174; falumonográfia.)

GYÉKÉNYES

1937-ben bronzkori urna került elő (Sm. M. Szl.: II. 309; Sm. M. A. lsz.: 441.). 1929-ben több bronzból és agyagból készült edény és szerszám, 1937-ben gyűrűk és csipeszek kerültek elő. Az említett leletek a római korba sorolhatók. A Gyékényes melletti „Kotró” *kavicsbányában* földmunkálatok alkalmával leletek kerültek elő. Római érmek, edények, bronz szobrocskák, sírok stb. 12 db tárgy került a múzeumba. (Sm. M. okmánytára; Gönczi 1943; Sm. M. A. lsz.: 442.) Az ún. „*Táborhegy dűlőben*” 1880-as évektől folyamatosan edények, öltözködési tárgyak, érmek, sírkövek stb. kerülnek elő. A leletek római jellegűek. (Sm. M. A. lsz.: 156., 5—6. old.; falumonográfia.) — — — Az ún. török-hányásnál a falu lakói törökkori temetőt feltételeznek. (Sm. M. A. lsz.: 156., 5—6.; falumonográfia.)

GYUGY

A Dózsa György utca 1-es számú háznál elpusztult feltehetően keleti gót temető a péceli kultúrába sorolható (rézkor) lakógödörbe ásva. Leletmentés 1961. (Sm. M. A. lsz.: 447.) *Béndekpusztán* a határban a Kacs Kovics földeken középkori templomrom és temető van. 1934-ben arany ékszert és lovassírt találtak. Feltehetően avarkori (Sm. M. B. N.: 34.; Sm. M. A. lsz.: 444., 445.)

GYÖNGYÖSMELLEK

1879 előtt a Rinya medréből szerpentinből készült kőbalta került elő. (Sm. R. T. T. É.: 51.; Sm. M. A. lsz.: 443.)

HACS

A *béndekpusztai* keleti gót temető részben feltárva. Ásatás 1955. Aranyfülbevalók, paszta és borostyán gyöngyök, karperecek, fésűk, fibulák, stb. (Sm. M. A. lsz.: 446.) Keleti gót sírokról (13). Arch. Ért. 1956 100 old.) A keleti gót temetővel egyidőben árpádkori

kemencék és gödrök feltárása. Ásatás 1957. (Sm. M. A. lsz.: 373.) Keleti gót sírokról. (Arch. Ért. 1957 87. old.) Keleti gót temetőről. (Arch. Ért. 1958 289., 205. old.) XII—XIII. századi településről. (Arch. Ért. 1958 209. old.) ——— „Bindek” mezővárosról, melynek romjai, templom és kápolna maradványai ma is fennállnak. A kis kápolnában lévő kriptában rengeteg csont és ágyúgolyó található. Gáts Lajos közlése. (Sm. M. A. lsz.: 401.)

HEDREHELY

Vár és kolostor-romok, feltehetőleg gótikus. Kőfaragvány darabok kerültek elő. (Sm. M. B. N.: 4.; Sm. M. A. lsz.: 448.) A község közepén ferences kolostor maradványai, mely 1340—1350 között épült. Falak, faragott kövek, erődítés nyomai. (Sm. M. A. lsz.: 449.) XVI. századi díszes gyertyatartók. (Arch. Ért. 1901 382. old.) ——— A visnyei szőlők felé vezető út mellett balra mély agyag bevágások, amit „visszhangos hely”-nek hívnak. (Sm. M. A. lsz.: 449.)

HENCSE

Csüngő-díszekről. (Arch. Ért. 1902 369. old.)

HOBOL

Éremleletről. (Arch. Ért. 1896 284. old.)

IGAL

Baumgarten telken cserepek, edények, pengeszilánkok. (Sm. M. B. N.: 51.; Sm. M. A. lsz.: 450.) 1935-ben kelta urna és fegyverek kerültek elő. (Sm. M. Szl.: II. 180—183.; Sm. M. A. lsz.: 450.) A Baumgarten telken pattintott szilánkok. II. István-kori ezüstpénz, kis edény. Szili István igali lakos gyűjtött össze pénzeket, gyűrűket, edényeket, kőszerszámokat. Pajor Károly r. hadnagy közlése. (Sm. M. A. lsz.: 451.)

INKE

Őskori temetőről. (Arch. Ért. 1885 233. old.)

JUTA

1879 előtt népvándorláskori csákány került elő. (Sm. R. T. T. É.: 56.; Sm. A. lsz.: 453.) 1936-ban a templomkert parkosításakor cserépfazékban pénz, csontvázas, lovas-fegyveres sírok. (Sm. M. A. lsz.: 118., 3. old., falumonográfia.)

KADARKÚT

A tüttösi határban, a halastó lefolyásánál ásásnál kőbalta, csiszolókö stb., neolitikus telep került elő. Móznér László lelkész bejelentése. (Sm. M. A. lsz.: 454; ugyanerről, illetve Takáts Gyula kiállításáról: Sm. M. A. lsz.: 455.) *Hedrehelyi* részen, *Hódoson*, *Visnyei* részen római pénzek, Újhelyi György birtokán Gordianus Pius, Valerianus, Trebonius Gallus, Gallienus pénzei. (Sm. M. A. lsz.: 61.; falumonográfia.) — — — — *Körmenpusztán* Nemes József portáján kör alakú égett, hamus föld edénytöredékekkel; a Rinya-árok vizmosásában edénytöredékek; *Szentimrepusztán földvár* és edénytöredékek ismeretesek. (Sm. M. A. lsz.: 61., falumonográfia.) A szentimrepusztai részen három részből álló (belső, középső, külső) árkokkal, sáncokkal körülvevett középkori jellegű földvár. Felszíni lelet nincs. Nováki Gyula terepjárása 1960. (Sm. M. A. lsz.: 630.)

KAPOLY

Csiszolt kővéső került elő 1924-ben. (Sm. M. Szl.: I. 77.; Sm. M. A. lsz.: 456.)

KAPOSFŐ (Szomajom)

1872-ben a vasútépítésnél mammut lábszárcsont került elő. (Sm. M. Szl.: I. 48.; Sm. M. A. lsz.: 587.) Kaposfő puszta határában csontmaradványok. SMM. Gönczi. 1928.; Sm. M. A. lsz.: 588.)

KAPOSFÜRED

Római leletekről (Arch. Ért. 1903. 282. old.)

KAPOSHOMOK

Tardenoázi (mezolitikus) leletekről. (Arch. Ért. 1958 199. old.) A községtől északkeletre, a Kapos árterületének homokdombján fel-

tehetően mezolitikus település, a homokdombtól délnyugatra: Kelta és árpádkori edénytöredékek, az ún. „kukoricatábla-dűlő”-ben a lengyeli kultúrába sorolható (rézkori) település. Terepjárás 1955. (Sm. M. A. lsz.: 457.) A lengyeli kultúrárs telepről. (Arch. Ért. 1956 43. old.)

KAPOSKERESZTÚR

1950-ben Vizsralek tanító csontvázat és mellette nagy tömegű római pénzt talált. (Sm. M. okmánytára 1950.; Sm. M. A. lsz. 462.) A homokbányánál középkori pusztuló temető van. Terepjárás 1961. (Sm. M. A. lsz.: 461.)

KAPOSMÉRŐ

Kelta leletekről (Sm. M. A. lsz.: 458.). La Tene (késői vaskori) leletről. (Arch. Ért. 1910 130—140 old.) *Tóka*pusztán a 12. számú táblán temető volt templommal. (Sm. M. okmánytára 1945.; Sm. M. A. lsz.: 459.) *Cinegelői ároktól nyugatra* eső homokbányánál középkori jobbágytelepülés temetője található, de monostor nincs. Leletmentés 1958. (Sm. M. A. lsz.: 460.) — — — — A katolikus iskola helyén település és templom volt. 1944-ben a tanítói kertben falnyomokat találtak. (Sm. M. A. lsz.: 52., falumonográfia.)

KAPOSPULA

A község keleti részén avar temető van. (Sm. M. B. N.: 8.; Sm. M. A. lsz.: 463.) A község egy része alatt terjedelmes avarkori temető van. Időnként építkezéseknél sírokat, azokban csontvázakat, fegyvereket, ékszereket találnak. Bartucz Lajos végzett kisebb ásást. A sírok nagy részt már kikerkezése előtt elpusztultak. A leleteket a Magyar Nemzeti Múzeumba vitte. Később az ásatási anyagot megkapta a somogyi múzeum. Három nap alatt tíz sírt bontottak fel. Ordas asztalos házának telkén gyűrűk, bronzcsatok, kések, melltűk kerültek elő. (Sm. M. okmánytára. Gönczi 1928.; Sm. M. A. lsz.: 464.) Az avar temetőről. (Arch. Ért. 1904 241—242. old.) A templom építésekor árpádkori sírokat találtak. Két ezüst karperec, kaposvári múzeumba kerültek. (Sm. M. okmánytára 1948.; Sm. M. A. lsz.: 464.) — — — — Leletekről (Arch. Ért. 1900 278. old.).

KAPOSVÁR

1923-ban és 1933-ban neolitikori edénymaradványok és bronzkori agyagedények kerültek elő. (Sm. M. Szl. I. 183—191.; 198.; 199—208.; Sm. M. A. lsz.: 468.) A *Fekete kertészettől délre* fekvő új, beépített házak kertjében és a Pozsonyi út — Pázmány Péter utca kereszteződésénél őskori veremlakások. Próbaásatás. Leletek a múzeumban. (Sm. M. A. lsz.: 469.) Az *Ólaki dűlőben lévő Felczán telken* Gönczi ásatott 1932-ben. Tűzhelyet, edénytöredékeket talált. Tompa Ferenc megállapította, hogy a leletek a vonaldíszes kultúrába (neolitikum) sorolható. (SMM. ckmánytára Gönczi 1932.; Sm. M. A. lsz.: 470.) Az *Ólaki dűlőben* a lengyeli kultúrába (rézkor) és a középső bronzkorba tartozó leletekről. Lakótelepet. (Arch. Ért. 1956 96. old.) 1938-ban az *Ólaki dűlőnél* neolitikus cserépmaradványok. (Sm. M. Szl.: I. 311.; Sm. M. A. lsz.: 468.) 1947-ben ugyanitt edénytöredékek, csiszoló kő, pattintott pengék, csonteszközök. (Sm. M. Szl.: I. 394—410., 419—428.) *Zaranypusztánál* 1926-ban kőbalta került elő. (Sm. M. Szl.: I. 113.; Sm. M. A. lsz.: 468.) A *Deseda patak-nál* 1947-ben neolitikus edénytöredékek. (Sm. M. Szl.: I. 429—435.; Sm. M. A. lsz.: 468.) BD—HA (korai vaskori) kincsleletről. (Arch. Ért. 1962 78. old.) A *Rómahegyen* kelta emlékanyag Mérey Andor statisztikája szerint. (Arch. Ért. 1953 117. old.) 1880-ban a *Kecelhegyen* római üvedény került elő. (Sm. M. Szl.: III. 17., Sm. M. A. lsz.: 468.) Római kori tumuluscsoportról (Arch. Ért. 1943 115. old.) A *Cseri úti homokbányánál* szegényes sírok kerültek elő. Avar temető. Griffes-índás övgarnitúra, in situ kiemelés, stb.; anyaga az állandó kiállításban. Ásatás 1954—1955. (Sm. M. A. lsz.: 371.) A *szokolai berekszélben* váromok. 1931-ben a vár ásatásánál középkori fegyverek, szerszámok, török edények. Különböző műszerek és fémből készült díszek. (Sm. M. Szl.: V—VI. 167; 208; 287—288; 286.; Sm. M. A. lsz.: 468.) A kaposvári várról (Arch. Ért. 1959 211. old.) Ugyanerről (Arch. Ért. 1958 92. old.) Az *Ady Endre utca, Berzsenyi utca környékén* a várhoz tartozó sáncrendszer maradványa. (Leletmentés 1962.; Sm. M. A. lsz.: 719.) A *Terményforgalmi Vállalat telephelyén* a vár (belső vár) északi sarkán rondellával (Sm. M. Szl.: 437.). A várat téglafal vette körül, amelyet cölöpfalal erősítettek meg. Leletmentés 1958. (Sm. M. A. lsz.: 471.) Az *Akasztódomb* és Kaposújlak között bronzkori maradványok, kelta tárgyak, középkori fegyverek kerültek elő. Nedevidts Andor Kaposvár, túskevári molnár leletbejelentése alapján. (Sm. M. A. lsz.: 469.) *Kaposszentjakab-on* 1960-ban megkezdett ásatás. 1061-ben a Benedekrend részére alapított monostor, különálló nyolcszögletű temetőkápolnával. A feltárás befejezése után állagmegóvás és műemléki környezet

kialakítása a feladat. Római téglák, római feliratos és figurális kövek, román és gótikus töredékek, sírok stb. (Sm. M. A. lsz.: 375; 730.) Bronzbuzogány-gombról (Arch. Ért. 1894 444. old.). Bronz morszárról (Arch. Ért. 1901 382. old.). Kaposvári múzeumról (Arch. Ért. 1902 365. old.). Iszákomb lefordásáról, előkerült gödrökről (Arch. Ért. 1909 352. old.). Az Olaki dűlőben lengyeli kultúrába sorolható (rézkori) lakógödrök, eszközök, edénytöredékek stb. Leletmentés 1962. (Sm.M. A. lsz.: 736.)

KAPOSÚJLAK

A *Várhegy-dűlőben* későrézkori, korai vaskori, bronzkori és feltehetően népvándorláskori település. Lakógödrök, edénytöredékek stb. Leletmentés 1961 (Sm. M. A. lsz.: 467.). 1948-ban bronzkori tárgyakat találtak. Egyes darabok halomsíros temetőre mutatnak. (Sm. M. B. N.: 9.; Sm. M. A. lsz.: 465.) Az ún. „*Gombási erdő*”-ben halomsírok. Feltehetően korai vaskori. A kastélydombon zablák, középkori fegyverek, sarkantyúk stb. kerültek elő. (Sm. M. A. lsz.: 43. 1. old.; falumonográfia.) Végh István Kaposújlnál 1945—1946 években 2 tumulust hordott le Kaposújlnak határában, és egyet félig eibontott. Mindegyik tumulusban egy-egy fibulát talált. A halom közepén égett hely volt, ott voltak a fibulák és több edény is. A harmadik tumulusban bronzdarabokat talált. A leletek Nedevids malomtulajdonos birtokába kerültek. (Sm. M. A. sz.: 466.)

KARÁD

A berencsi dűlőben (*Berencse pusztá*) a berencsei dombon északkelet-délnyugati irányban 12 hamus folt, a péceli és zooki kultúrákba (rézkor) és a bronzkorba sorolható edénytöredékek találhatóak. Terepbejárás 1962. (Sm. M. A. lsz.: 724.) Az *Akasztódombon* római érem került elő. Herk Mihály tanár bejelentése. Terepbejárás 1963. (Sm. M. A. lsz.: 776.) Ugyanitt S-végű hajkarika. (Arch. Ért. 1956 209. old.) Az ún. „*Fehéregyháza dűlő*”-ben középkori templom, a magtárnál feltehetően középkori temető, a Jókai utcában ismeretlen korú temető, a Fő utcai bölcsőde parkjában középkori erőcítés romjai, a Kossuth parki új iskolánál IV. István érmei és késő-középkori település nyomai. Herk Mihály tanár leletbejelentése alapján terepbejárás 1963. (Sm. M. A. lsz.: 776.) — — — Régi pénzeket találtak. (SMM. okmánytára, Gönczi. Sm. M. A. lsz.: 475.)

KASTÉLYOSDOMBÓ

1924-ben csiszolt kőbalta került elő. (Sm. M. Szl.: I. 124.; Sm. M. M. A. Isz.: 476.)

KAZSOK

Az épülő útnál emberi csontvázakat találtak. Feltehetően temető volt. (SMM. okmánytára, Gönczi 1934.) A község határában több figyelemre méltó régiség került elő. (SMM. okmánytára, Gönczi 1933.; Sm. M. A. Isz.: Sm. M. A. Isz.: 478.). A község melletti Fehér templomnál, a Kovács tanyán szántás közben férfi koponya került elő, arccsontjában nyilheggyel. Gótikusnak mutakozó épületmaradványok. Terepjárás 1963. (SM. A. Isz.: 477.)

KÁLMÁNCSA

Középkori patkók és középkori település nyomai találhatóak. (Sm. M. A. Isz.: 479., Sm. Szl.: V—VI. 297.)

KÁNYA

Gyaludpusztánál neolitikus telep nyomai, *Remetepusztánál* a Kiskánya felé eső kijáratnál őskori település, az ún. „Derék” útnál őskori temető, a Bati dűlőben a kocsiurna lelőhelye, a Pusztatetőn őskori marokkő, az ún. „Várdomb dűlő”-ben, Tukora Gábor földjén kaptafa alakú balta, S. Szabó József pincéje körül zsugorított sírok, az ún. „Kismalom dűlő”-ben bronzkori és korai vaskori település, *Kiskányán* Várszegi—Veréb József házában zooki (rézkori) település, az ún. „Csapás dűlő”-ben honfoglaláskori temető, az iskola kertnél római emlékek, az egykori tisztartó lakással szemben ismeretlen korú település, *Remetepusztán* avar temető, amelyből 1938-ban Csalog József—Fettich Nándor vezetésével néhány sírt feltártak. (Sm. M. A. Isz.: 40 1—8. old., falumonográfia).

KERCSELIGET

Keltakori emlékről (Arch. Ért. 1953 117. old.).

KEREKI

Városról (Arch. Ért. 1878 172. old.). Katona vár középkori romjairól. (Sm. M. B. N.: 40.; Sm. M. A. Isz.: 480.) Sárgarézből készült ósláv keresztről. (Arch. Ért. 1880 357. old.)

KÉTHELY

A *Baglyashegy* északi részén neolitikus leletek és bronzkori öntőminta került elő. (Sm. M. A. lsz.: 482.) A téглаégetőnél agyagfejtéskor őskori urna, bronzkarika került elő. Az agyagbányánál a halomsíros kultúrába sorolható (későbronzkor—korai vaskor) urnasír. Leletmentés 1962. (Sm. M. A. lsz.: 482.) A Sári csárdánál bronzkori edények, kard, *Marót pusztánál* népvándorláskori kengyel és XII. századi kard. (Sm. M. A. lsz.: 482.) A mostani zsidó temetőnél állt az ún. „Fancsi” vagy „Fancsika” vár. Romjai megvannak. (Sm. M. A. lsz.: 481., 482.)

KISASSZOND

Két db rézvésőről (Arch. Ért. 1897 456. old.) rézkori tárgyak előkerüléséről. (Sm. M. B. N.: 42.; Sm. M. A. lsz.: 487.)

KISBÁRAPÁTI

A *Sipka nevű hegyen római leletek* kerültek elő. (SMM. okmánytára, Laczkó D. értesítése 1926.; SM. M. A. 1. sz.: 488.) — — — A partokban kertek végénél sírbevágásból kengyel. Sudár Pál Kisbárapáti 96. sz. lakos bejelentése (Sm. M. A. lsz.: 486.). A kismutai útnál a partban sírok. (Sm. M. A. 1. sz.: 487.) Fekete Lajos bőhőnyei lakos a kisbárapáti körorvos elbeszélése alapján bejelentette, hogy Kisbárapátiban 5 m mélységben tűzhelyet találtak 1957. szeptember 3-án. (Sm. M. A. lsz.: 485.)

KISDOBSZA

Éremleletről (Arch. Ért. 1896. 284. old.) Antal György pécsi lakos egy kőkorszóban régi, oxidálódott pénzeket talált. Fele a pécsi múzeumba került, felét a rendőrség elkobozta (Sm. M. okmánytára Gönczi 1934.; Sm. M. A. lsz.: 489.)

KÖTCSE

Éremleletről (Arch. Ért. 1900 434. old.) — — — — Kötcse határából mély kocsiút horhójából, felszíntől számítva másfél m. mélyen kultúrnyomok, edénytöredékek, csont és hamu található. Ósz József bejelentése. (Sm. M. A. lsz.: 490.)

KÖRÖSHEGY

1879 előtt csiszolt kőbalta került elő. (Sm. R. T. T. É.: 51; Sm. M. A. Isz.: 491.) *Balatonföldvár* pusztán neolitikus eszközök, 1896-ban a földvári villák építéseinél kelta pénz és edények, melyek a Balatoni Múzeumba kerültek, az 1940-es években Lázár Béla a háza építéseinél kelta edényeket talált. (Sm. M. A. Isz.: 204.; falumonográfia.) 1903-ban kelta urna került elő. (Sm. M. A. Isz.: 491.) Rómer Flóris a tanító pincéjében 8 bögrét, korsót, tegulákat talált. Ezenkívül sírok, fűtési csövek stb. Római települést, illetve temetőt bizonyít. Szántód felé 1898-ban füles ampforák, kapcsok, pénzek, melyek sírokból kerültek elő. (Sm. M. A. Isz.: 204.. falumonográfia; valamint 491-es számon is.) A homok és agyagbányánál későkőkorszaki pusztuló temető. Leletmentés 1961. (Sm. M. A. Isz.: 492.)

LÁBOD

1927-ben neolitikori véső került elő. (Sm. M. Szl.: I. 90., Sm. M. A. Isz.: 493.)

LÁTRÁNY

A lengyeli és péceli kultúrákba (rézkor) sorolható kultúrnyomok. (Arch. Ért. 1957. 82. old.) *Rádpusztán* román és gót stílusban épült templom hitelesítő ásatása és állagmegóvása 1959-ben. (Sm. M. A. Isz.: 374.)

LENGYELTÓTI

1936-ban kőbalta került elő (Sm. M. Szl.: I. 451.; Sm. M. A. Isz.: 495.) Őskori leletről (Arch. Ért. 1898 444.) BD—HA (korai vaskori) kincsleletről. (Arch. Ért. 1962 78. old.) 1936-ban a bekötő útnál vaskori agyagedények és fémtárgyak (Sm. M. Szl.: 244—255; Sm. M. A. Isz.: 494.) A lengyeltóti *tatárvári* leletek a Nemzeti Múzeumban; az egyik halmot teljesen elhordták, a másikat is átvágták. (Sm. M. okmánytára Mózner László lelkész értesítése 1935.; Arch. Ért. 1898 494. old. Sm. M. A. Isz.: 497.) Útépítés közben településre bukkantak. Találtak két csontvázat, 5 égetett földfalú kemencét, 13 db edényt. A település mintegy 100 méter hosszú. Előkerült még 1 bronzfibula, 1 bronzgyűrű és állatcsontok. Az útépítés során csak a terület déli végét vágta át. A Somogy megyei Múzeum ásatásra

Tompa Ferenc egyetemi tanárt kérte meg, de ásatás nem történt. Tompa professzor a leletek korát korai vaskorba teszi (SmM. okmánytára 1935.; Sm. M. A. lsz.: 497.) Bronzszerszámok, karperecek, fegyverek korai vaskorból (Sm. M. A. lsz.: 495.). 1935-ben kelta szerszámok és fegyverek (Sm.. M. Szl.: II. 191—493; 198—200.; Sm. M. A. lsz.: 485.). A lengyeltóti kelta leletekről (Arch. Ért. 1953. 117. old.). Az új buzsaíki út mellett, a vasúti sínektől 300—400 lépésnyire kezdődően magas partoldalak. Innen mintegy 30 edény került elő, ezek nagy része a múzeumba került. (Sm. M. A. lsz.: 496.) 1935-ben Buzsák és Lengyeltóti között kelta cserépurna (Sm. M. Szl.: I. 438.; Sm. M. A. lsz.: 495.) A *Tatárvár* Lengyeltótitól délnyugatra van, az egykori település és emlékanyag a hegytetőről került elő. Nagyobb mennyiségű cserépedény 1898 előtt. (Sm. M. A. lsz.: 494.) 1935-ben római pénzek és eszközök kerültek elő az állomástól keletre eső földön. Római korsó és karperec. (Sm. M. B. N.; Sm. M. Szl.: III. 81—82.; Sm. M. A. lsz.: 495.) A tatárvári avar sánccról (Arch. Ért. 1874 20 old.) 1928. évben két halmot hordtak el. Az egyikben állítólag kőből épült sírt találtak. (Gönczi érdeklődött), másnt nem találtak, mint tűzhely-féjét. (SMM. okmánytára 1928.; Sm. M. A. lsz. 497.) Lengyeltótiiban két „kunhalom” van. Az egyiket házépítésre már elhordták, a másikat a közeljövőben fogják elhordani. Az elhordott halomban csontok, a cserépedényeken kívül aranyékszerek voltak. Ezek nagy részét széthordták, de a Nemzeti Múzeum is kapott belőlük. Az elhordott halom helyén egy síralakú üreg van, mely kövekkel van kitöltve. A talált csontok és ékszerek a kőrákás felett voltak. (SMM. okmánytára Gaál István jelentése 1942.; Sm. M. A. lsz.: 497.)

LIBICKOZMA

1938-ban csiszolt kőbalta került elő (Sm. M. Szl.: I. 310.; Sm. M. A. lsz.: 498.)

LIPÓTFÁ

1879 előtt rézcsákány került elő (Sm. R. T. T. É. 52.; Sm. M. A. lsz.: 499.) 1900-ban rézcsákány és rézvéső került elő, amit Nezdei G. József talált (Sm. M. A. lsz.: 56 4. old.; falumonográfia). A *Szép völgyben* Hallstatt B—C jellegű (korai vaskor) nagyobb kiterjedésű település van. Terepbejárás 1961 (Sm. M. A. lsz.: 567). *Dennán* (Szenna) 2 korai vaskori urnasír (Arch. Ért. 1958 82. old.) *Dennán* az ún. „*Szentegyháztető*”-n XIII—XVI. századi templom

és temető, 3 feltárt sír, Zsigmond quaringjai. Leletmentés 1962. (Sm. M. A. lsz.: 691. 700.) — — — — A feneketlen kútnál a Szentegyháztető alatt középkori sírok. Sándor Mária jelentése Bányáról. (Sm. M. A. lsz.: 500.)

LUKÁFA

Gálosfától keletre Szágy felé egy téglával kirakott ösvényen lehet eljutni az 1864-ben megszűnt üvegfüvő gyárhoz. (Sm. M. A. lsz.: 503.)

MAGYARATÁD

Magyaratád és Patalom között útépitésnél 1937-ben bronzkori agyagedény került elő. (Sm. M. Szl.: I. 308—309.; Sm. M. A. lsz.: 504.) A községben sírokat találtak. 4 sír egymás fölött. Julai Dénes erdész értesítése. Középkorinak mutatkozik. (Sm. M. A. lsz.: 505.)

MAGYAREGRES

Bronz buzogánygombról (Arch. Ért. 1894 444. old.) 1879 előtt római ekepapucs (Sm. R. T. T. É.: 53.; Sm. M. A. lsz.: 506), 1879 előtt a *bötögfői dűlőben* 6 db terra sigillata edény töredéke (Sm. M. R. T. T. É.: 54.; Sm. M. A. lsz.: 506), 1879-ből római párkánytégglák (Sm. R. T. T. É.: 55. Sm. M. A. lsz.: 506.) A *bötögfői határból* 1912 előtt római kori ólom relief táblácska, diszváza töredéke (Sm. M. Szl.: III. 23, 33.; Sm. M. T. T. É.: 53; Sm. M. A. lsz.: 506). 1912 előtt kelta-római szobrocska. Sm. M. Szl.: III. 20.; Sm. M. A. lsz.: 506). Római épületmaradványokról (Arch. Ért. 1903. 282. old.; 345. old.: Római kori ólomlemezről (Sm. M. A. lsz.: 505). 1879-ből népvándorlás kori nyílhegyek és lándzsahegy (Sm. M. R. T. T. É.: 56.; Sm. M. A. lsz.: 506): *Kalota Mihály* telkén 3 feltárt avarkori sír, ezüst fülbevaló, bronz karperecek. Nagy István tanító bejelentése alapján leletmentés 1962. (Sm. M. A. lsz.: 723.)

MARCALI

A községtől keletre a Gyókai út mellett körsáncos őshalom van. (Sm. M. R. T. T. É.: 42.; Sm. M. A. lsz.: 507.) Éremleletről (Arch. Ért. 1896 283—284. old.)

MERNYE

A vasútállomástól 100 méterre, az ecsenyi földúttól északra elterülő földeken feltehetően őskori temető nyújtott csontvázas sírokkal. Terepbejárás 1955 (Sm. M. A. lsz.: 425.) Bronz buzogánygombról (Arch. Ért. 1894 444. old.)

MEZŐCSOKONYA

1927-ben bronztű került elő (Sm. M. Szl.: II. 67.; Sm. M. A. lsz.: 509.).

MESZTEGNYŐ

Római bronzfibula, árpádkori temető, gyűrűk, dénárók (Sz. M. L.; Sm. M. A. lsz.: 508.).

MOSDÓS

Sárkánytó pusztán bronz-raktárlelet a korai vaskorból (Sm. M. A. lsz.: 91. 1. old.; falumonográfia). A *Sárkánytó* pusztai bronzleletről. (Arch. Ért. 1894 247. old.). A község területéről római eszközök, Traianus-érem, a Vigadó hegyről Vörös Vendel arany ékszeret talált, ami a Iparművészeti Múzeumba került. Római ötvösművészetre vall. (Sm. M. A. lsz.: 91 1. old.; falumonográfia.) Éremleletről (Arch. Ért. 1896 283 old.). 1923-ban római sír került elő mellékletekkel (Sm. M. Szl.: III. 15—16.; 40.; Sm. M. A. lsz. 512.). 1936-ban római edénytöredékek (Sm. M. Szl.: III. 88.; Sm. M. A. lsz.: 512.).

MOZSGÓ

Neolitikus leletek kerültek elő. (Sz. M. L.; Sm. M. A. lsz.: 513.)

NAGYATÁD

A *bodvicai temetőnél* neolitikus sírok, innen kőbalta került elő, amit a nép „ménkü”-nek nevez. A téglagyárnál pattintott kőeszközöket lehet találni. (Sm. M. A. lsz.: 15 20. old.; falumonográfia.)

NAGYBAJOM

Nagybajom és Somogyárd között az erdő mellett 1945 telén futóárok ásás közben ósállat csontokat talált Szabó János Kaposvár, Kölesey utca 73 sz. alatti lakos. A leleteket visszaföldelték. (Sm. M. A. lsz.: 514.) 1912 előtt neolitikori csiszoltkő (Sm. M. Szl.: I. 62.; Sm. M. A. lsz.: 515.).

NAGYBERKI

1912 előtt neolitikus kőszerszám, 1885-ben 2 csiszolt kőbalta (Sm. M. Szl.: I. 82, 121, 125.; Sm. M. A. lsz.: 516.) Szalacsán id. Pintér János nagy mennyiségű vésőt, sarlót, kést, dárdát talált. Valószínűleg koravaskori raktárkincs volt. (A kaposvári Berzsenyi szoborba öntötték bele.) Ugyanitt 16 db Macedóniai Fülöp tetradrachma, trébelt és poncolt bronzlemez, bronzfazék, 2 szűrő, stb., mely Fekete József ny. mosdósi tanító gyűjteményében van. A szalacscai lelőhelynek a következő szőlősgazdák a birtokosai: Nyers Károly, Varga Szemes József, Nagy M. Károly, Jaros Gyula, Kis Varga József, Szűcs József, Matus Ferenc, Tamási János, Kovács Károly, Kis Béla, Kapinya Sándor, Tar József, Nyers Kálmán.

Egy, mintegy 400 db-ból álló öntőműhely 1944-ben Zalaegerszezen megsemmisült. (Sm. M. A. lsz.: 24 9—10. old.; falumonográfia). A szalacscai Kammerer Ernő által kiásott sírok. (Arch. Ért. 1878 79. old.) Római kori leletekről (Arch. Ért. 1890 446. old.). Nagyberkivel kapcsolatos földrajzi tényezőkről (Arch. Ért. 1900 390. old.). Szalacscai leletekről Melhárd Gyulától cikk (Arch. Ért. 1900 387—390. old.). A kelta pénzverő és öntőműhely Szalacsán. Darnay Kálmán cikke (Arch. Ért. 1906 416—433. old.). Ugyanerről (Arch. Ért. 1908 137—148. old.). Szalacscai bronzleletről (Arch. Ért. 1909 334—342. old.) Kelta pénzverő és öntőműhely Szalacsán. Darnay Kálmán cikke. (Arch. Ért. 1910 130—140. old.). Hivatkozás a pénzverő műhelyre (Arch. Ért. 1910 188. old.). Kelta—római leletekről (Arch. Ért. 1910 242—249. old.). Újabb leletek a szalacscai barbár kelta pénzverő és öntőműhely területéről. Darnay Kálmán cikke. (Arch. Ért. 1911 311—328. old.) Leletek a szalacscai barbár kelta pénzverő és öntőműhely területéről. Darnay Kálmán cikke. (Arch. Ért. 1912 155—168. old.). 1931-ben római bronzdíszek és szerszámok, kelta ezüst karperecek. (Sm. M. Szl.: 184—190.: 306—307. old.; Sm. M. A. lsz. 517.) 1931-ben római szerszámok, fegyverek, díszek, arany ékszerek, Hercules-szobor, 1943-ban római

fibula (Sm. M. Szl.: III. 60—79, 83, 109.; Sm. M. A. lsz.: 517.): Szalacscai lószerszámokról és bronzlemezekről. I. kincs. (Arch. Ért. 1941 67. old.) A szalacscai temetkezésről. Sági Károly cikke. (Arch. Ért. 1943 113. old.) Szalacscai római emlékekről (Arch. Ért. 1914 390. old.: 1943 115. old.). A szalacscai 1931-es második kincsről: I. u. 260 körül kerülhetett földre. (Sm. M. A. lsz.: 517). A tumuluson óskori, kelta, és római tárgyak. Próbaásatás 1952. (Sm. M. A. lsz.: 518.) Szalacska a kaposvölgyi római kori fémművészeti központ. (Arch. Ért. 1953 115—129. old.) Hivatkozás Szalacsckára (Arch. Ért. 1953 53—62. old., XIX. t.). A szalacscai zárt településről, aminek alsó rétege korai vaskori (Arch. Ért. 1954 76. old.) Baté és Nagyberki között a Kapos folyó völgyében 8—10—15 halom van. (Sm. M. A. lsz.: 519).

NAGYCSEPELY

1879 előtt 2 db római mécses és orsó, a Karáddal határos részen körsáncos őshalmok. (Sm. M. R. T. T. É.: 42.; 54.; Sm. M. A. lsz.: 580.)

NAGYKORPÁD

A Várdombon hatalmas ősi földsáncok láthatók. (Sm. M. B. N.: 36.; Sm. M. A. lsz.: 521.)

NAGYSZAKÁCSI

A határban körsáncos halmok vannak (Sm. R. T. T. É.: 42.; Sm. M. A. lsz.: 522.).

NÁGOCS

1935-ben neolitikori balta került elő (Sm. M. Szl.: I. 261.; Sm. M. A. lsz.: 524.). Az ún. „Csesztei dülő”-ben réz, bronz- és vaskori emlékek (Sm. M. A. lsz.: 135 3. old.; falumonográfia). 1927-ben keltakori urna, s 1926-ban kelta kardok kerültek elő (Sm. M. Szl.: II. 204; 242—243.; Sm. M. A. lsz.: 524.).

NEMESDÉD

1926-ban csiszolt kőszerszám került elő. (Sm. M. Szl.: I. 78.; Sm. M. A. lsz.: 525.)

NEMESKE

Neolitikori edénytöredékek a *Görösgalli* pusztán (Sz. M. L.; Sm. M. A. lsz.: 526).

NEMESPÁTRÓ

1924-ben csiszolt kőbalta került elő. (Sm. M. Szl.: I. 119. Sm. M. A. lsz.: 527.)

NÉMETEGRES

1925-ben csiszolt kőbalták kerültek elő. (Sm. M. Szl.: I. 102., 114.)

NYIM

Az ún. „*Kavalyai kút*”-nál árok, házak helye, templom helye, sarkantyúk stb. került elő szántás közben. Ugyanott földvár van kettős sánccal és árokkal. *Kéri* pusztán sírok, fegyverek. „Egy sírban edény, benne kisebb állat csontváza”. Mójzes József parasztgazda szerint örölköveket találtak a község határában. (Sm. M. A. lsz.: 20; falumonográfia.)

OSZTOPÁN

A *Ring téglagyár bányájából* 1925-ből őszállat agyar. (Sm. M. Szl.: I. 39—42.; Sm. M. A. lsz.: 553.) 1930-ban berkes helyen kútásás közben 3,5 méter mélységben a földben Horváth György vendéglős állatsontokat talált. A Földtani Intézet meghatározása szerint a koponya farkasé, a csigolya lóé volt. (SMM. okmánytára, Gönczi 1930.; Sm. M. A. lsz.: 534.) Hét feltárt XI—XIII. századi sír. (Arch. Ért. 1958 209. old.)

ORDACSEHI

1924-ben a *Zarda vári berekben* bronzsarló került elő. (Sm. M. Szl.: II. 261.; Sm. M. A. lsz.: 531.) A község határában a Zarda vár szigetszerű helyén már évtizedek óta értékes régiségeket találnak. A szóbanforgó terület mintegy 40 m átmérőjű. Mocsárral van körülveve. (SMM. okmánytára, Gönczi 1929.; Sm. M. A. lsz.: 532.)

ORCI

1886-ban csiszolt kővéső (Sm. M. Szl.: I. 89.; Sm. M. A. lsz.: 529.). 1912 előtt bronz sarló került elő (Sm. M. Szl.: III. 52.; Sm. M. A. lsz.: 529.). Az orci bronzleletről (Arch. Ért. 1886 231. old.). Az orci leletről (Arch. Ért. 1891 96. old.). Bronzkori leletekről (Arch. Ért. 1894 247. old.). Sarlókról (Arch. Ért. 1932—1933 172. old.). BD—HA (korai vaskori) kincisleletről. (Arch. Ért. 1962 78. old.) Római kori leletekről. (Arch. Ért. 1890 446. old.) 1934-ben római edénydarabok és mécsesek kerültek elő. (Sm. M. Sz.: III. 58—59.; Sm. M. A. lsz.: 529.) — — — — A határban hét körsáncos őshalom áll. (Sm. M. B. N.: 15. Sm. M. A. lsz.: 529.) A Cseri dűlőben 7 tumulus van. Ezekről még Rómer Flóris adott értesítést. 1934-ben Gönczi néhány napos sikertelen próbaásatást végzett. (SMM. okmánytára Gönczi 1934.; Sm. M. A. lsz.: 530.)

ÖREGLAK

1936-ban bronzkori mészbetétes bögrék, bronztűk és díszek kerültek elő. (Sm. M. Szl.: II. 257—266.; Sm. M. A. lsz.: 235.) Mózner László lelkész sok neolitikus edényt és töredéket talált. (Sm. M. M. A. lsz.: 538) 175 db-ból álló, 29 kg súlyú koravaskori raktárlelet, Hosszú István Öreglak Kossuth Lajos u. 15. számú lakos leletbejelentése alapján 1955. Karperecek, köpüs-balták, szárnyasvéső, buzogány, lándzsahegy, sarló stb. (Sm. M. A. lsz.: 539.). HA—B (koravaskori) kincsről. (Arch. Ért. 1958 81. old.) Dudoros karperecről. (Arch. Ért. 1891 143. old.) — — — — Öreglak és Buzsák között az ún. „*Baráti hegy*”-en szőlőben téglahalmok között emberi csontokat talált, mellette bárdot Bradanovits József. Ő jelentette. (Sm. M. A. lsz.: 536.) A templomtól keletre, a nagypince mögött halmok vannak, várárokszerű mélyedéssel körülvéve. (Sm. M. A. lsz.: 537.)

ÖRTILOS

Földvár van, ahonnan Gerencsér Jánosné elbeszélése szerint sok edénytöredék és eszköz került már elő. (Sm. M. A. lsz.: 157. old.; falumonográfia).

ÖTVÖSKÖNYI

A *szőlőhegyen* feltehetően reneszánsz eredetű kisebb erődítés van, (lakótorony?) ágyúlóréssel. Ágyúgolyók, ólomkeretes ab-

laktörödékek, kerámia darabok, kályhaszemek stb. Terepjárás 1961. (Sm. M. A. I. sz.: 612.)

PAMUK

Két kőbalta, kőkapa, kovaeszközök, edénytörödékek kerültek elő. Két római pénz is ismeretes. *Szála—Újtelepen* koponya. Laskar—Lóka István földjén edénytörödékek, itt Berdár József falmaradványokat is talált. *Drenyapusztán* Németh György bemondása alapján Ember Istvánék házoszlop ásása közben sírokat, fegyvereket, edényeket találtak. (Sm. M. A. I. sz.: 148., 1. old.; falumonográfia). A községben csontvázlelet és pénzek kerültek elő. Torkos igazgatóné bejelentése. 1956. (Sm. M. A. I. sz.: 540.)

PATA

Neolitikori leletek. (Sz. M. A. I. sz.: 541.)

PATALOM—ZIMÁNY

Karperecekről (Arch. Ért. 1903 37. old.). Bronzkori karperecekről (Arch. Ért. 1905 161. old.).

POGÁNYSZENTPÉTER

A községben török hódoltság korabeli romok vannak. (SMM. okmánytára 1945.; Sm. M. A. I. sz.: 542.).

POLÁNY

Az *alsóbogátpusztai* erdőben római sírok kerültek elő, a polányi határból római pénzeket őriz a Rippl-Rónai Múzeum. (Sm. M. A. I. sz.: 206., 13. old.; falumonográfia).

PUSZTABERÉNY

1936-ban római edények kerültek elő. (Sm. Szl.: III. 82.; Sm. M. A. I. sz.: 543.) A szőlőkben edény és Constantinus érme. A méneskezelő lakásánál karperec és edény került elő. A régi templom és a temető mai pusztá helyén van. (Nagy mennyiségű kő és téglá, elhordták). (Sm. M. A. I. sz.: 149., 1. old.; falumonográfia).

PUSZTASZEMES

XVI—XVII. századi kerámia. (Arch. Ért. 1880 355. old.)

PUSZTASZENTGYÖRGY

Egykori vára és temploma a mai temető dombján volt. Sok követ, téglát találtak ott és hordták el építkezéshez. (Sm. M. A. lsz.: 146. 2. old. falumonográfia).

RÁKSI

Bronzletről (Arch. Ért. 1894 247. old.). Leletről (Arch. Ért. 1899 246. old.). A ráksi leletről (Arch. Ért. 1903 44. old.). Bronz törőről (Arch. Ért. 1932—1933 176. old.). A Magyar Nemzeti Múzeumban lévő S-végű hajkarikáról (Arch. Ért. 1956 209. old.). Az erdőszélén négy XI. századi sír (Arch. Ért. 1957 89. old.). Ez az imént leírt lelőhely a községtől északra 4 km-re az erdő kezdetén található. A temető kora: I. László ideje. S-végű hajkarikák, bronzgyűrű, egy darab I. László érem. Leletmentés 1955. (Sm. M. A. lsz.: 543.) Az új kocsitű jobb és baloldalán XI. századi sírok. S-végű hajkarikák, kések, gyöngyök, Péter érme. Kovács Gyula leletbejelentése. (Sm. M. A. lsz.: 779.)

RINYASZENTKIRÁLY

1912 előttről bronz öntőműhely ismeretes. Rögök, diszített bronzlapok, fegyverek és eszközök. (Sm. M. Szl. II. 1—59.; 114—118.; 224—225.; Sm. M. A. lsz.: 545). Rinyaszentkirályi bronzleletről (Arch. Ért. 1894 14. old.). Ugyanerről (Arch. Ért. 1899 317. old.). Ugyanerről: BD—HA (korai vaskori) kincs. (Arch. Ért. 1962. 78. old.)

SÁGVÁR

A *Likas dombon* magdaléni (mezolitikus) telep. Eszközök, hulladékok stb. (Sm. M. A. lsz.: 191 fényképekkel. Falumonográfia.) Az ásatás (Gábori Miklós-féle) értékelő naplója (Sm. M. A. lsz. 546). A likas dombi mezolitikus telepről (Arch. Ért. 1931 240—242. old.). Ugyanerről (Arch. Ért. 1934 176—177. old.). Ásatások Ságvárott 1932 és 1935-ben. (Gallus Sándor, mezolitikus le-

letek.) (Arch. Ért. 1936 67—70. old.) Paleolitikus lósz leleteink kultúra és kormeghatározásáról (Arch. Ért. 1954 99—103. old.). Gábori Miklós ásátásáról (Arch. Ért. 1958 199 old.). A ságvári paleolitikus telep újabb ásátásának eredményei. (Gábori Miklós) (Arch. Ért. 1959. 3—19. 198.) 1939-ben a *Horhosi dűlőben* Csalog József ásátása alkalmával paleolitikori kőtárgyak, őszállat került elő. (Sm. M. Szl.: I. 1—17.; Sm. M. A. lsz.: 548.) Ságvár mellett 25—30 percre északra a part leszakadása következtében kovapengék, pattintott kövek kerültek elő. Ságvári tanító-testület lelet-bejelentése. Lenkei Ágnes. 1954. (Sm. M. A. lsz.: 549.) 1926-ban csiszolt kőbalta került elő. (Sm. M. Szl.: I. 95.) 1931—1932-ben őszállat-csontok és paleolitikori vakarópengék (Sm. M. Szl.: I. 133—153.) 1932-ben paleolitikori magkövek, ütőkövek és pattintott kövek. (Sm. M. Szl.: I. 155—161.; Sm. M. A. lsz. 548.) 1812-ben a református templom építése közben római erőd egy részét találták meg. Két alakos kő került elő, az egyiket a Nepomuki Szent János szoborba befalazták. (Sm. M. A. lsz.: 191. old.) 1937—1938-ban ásátás volt a *Tömlőc-hegyi római temetőben*. Vezette Radnóti Aladár. 259 feltárt sír. (Sm. M. S. R. N. 1—149.; Sm. M. Szl.: III. 96—105.; S, M, A, lsz : 548.) Terra sigillata edényekről (Arch. Ért. 1876 62. old.). Római leletekről (Arch. Ért. 1878 352 old.) 1931-ben római szobortöredék került elő. (Sm. M. Szl.: III. 18.) 1931-ben római karperecek és gyűrűk kerültek felszínre (Sm. M. Szl.: III. 46—51; Sm. M. A. lsz.: 548.).

SÁVOLY

Hupelagosnál 1953-ban útépítésnél La Tene (késő vaskori) sír (Sm. M. A. lsz.: 167 1. old., falumonográfia). Észak-déli irányítású La Tene (késő vaskori) sírról. (Arch. Ért. 1955 93. old.)

SIMONFA

Bronzkori tárgyak kerültek elő (Sm. M. B. N.: 44.; Sm. M. A. lsz.: 550). A simonfai bronzleletről (Arch. Ért. 1900 79—84. old.) A kincsleletről (Arch. Ért. 1900 79 old.) A simonfai leletről (Arch. Ért. 1904 174. old.). Simonfai leletekről (Arch. Ért. 1903 137. old.)

SIMONGÁT

Őskori csontbaltáról (Arch. Ért. 1912 66. old.) Őstelep leleteiről. (Arch. Ért. 1912 448 old.)

SIÓJUT

A *Barát-dombon* az 1940-es években Jani Lajos ásott ki egy templomot. Szepletkövet talált, melyet Sára József présházába építettek. (Sm. M. A. lsz.: 94. 1. old.; falumonográfia.)

SOM

A *Simon-major* mellett silógödör építése közben korai vas-kori cserepek kerültek elő. Terepbejárás 1960 (Sm. M. A. lsz.: 423.) Átlyukasztott téglát, cserépedényt és egy nagy bronzedényt találtak, melyek feltehetően római koriak. (SMM. okmánytára Gönczi 1932.; Sm. M. A. lsz.: 552.) 1927-ben római kori kasza került elő. (Sm. M. Szl.: III. 10.; Sm. M. A. lsz.: 551.) *Daránypusztán* római kori barbárleletek. (Arch. Ért. 1880 82. old.)

SOMODOR

A lengyeli kultúrába sorolható (rézkori) csöves-talpú edény töredéke. (Arch. Ért. 1926 45—47. old.) Kelta—római kocsirol. (Arch. Ért. 1935 201. old.) Somodori sírleletekről és mellképről. Arch. Ért. 1902 430. old.) Több száz darabból álló éremleletet találtak a községben, melyet a megye főispánjának szolgáltatottak be. Négy darab a vegyesházi királyok korából való pénzt a múzeum kapott meg. (SMM. okmánytára Gönczi 1934.: Sm. M. A. lsz.: 553.) Somodor a honfoglalás előtt is lakott volt. (Arch. Ért. 1903 282. old.)

SOMOGYASZALÓ

Neolit kori kőkalapács került elő. (Sm. M. Szl.: I. 312.; Sm. M. A. lsz.: 557.). 1931-ben kelta karperec és gyűrű került felszínre. (Sm. M. Szl.: II. 313.; Sm. M. A. lsz.: 557.) A Desedánál a római emlékekről. (Arch. Ért. 1943 115. old.) A község déli végénél XVII—XVIII. századi temető van. Terepbejárás. (Sm. M. A. lsz.: 559.) — — — Körsáncos őshalmok találhatók, ezek az ún. „Desedai halmok”. Koruk ismeretlen. (Sm. M. R. T. T. É.: 42.; Sm. M. A. lsz.: 557.)

SOMOGYACSA

Gerézdpusztán 1927-ben mészbetétes edények kerültek elő. (Sm. M. Szl.: II. 93—10.: Sm. M. A. lsz.: 554.) A község határá-

ban elterülő püspöki erdőségnek egy darabján, homokkitermelésnél temetőre bukkantak. Fettiich Nándor 1928 decemberében próbasátást végzett Gönczi Ferencsel a helyszínen. Bronz karperecek, bronz és vastöredékek, sokszínű üveggyöngyök és edények töredékei kerültek elő. A lelőhely avarkori. A leleteket 1929-ben a Somogy megyei Múzeumnak engedte át a Magyar Nemzeti Múzeum. (SMM. okmánytára, 1927; 1928; 1929; Sm. M. A. I.sz.: 555). Somogyacsai avar temetőről. (Arch. Ért. 1957 88. old.)

SOMOGYBABOD

1950-ben Szőke Béla győri múzeumvezető kiszállása alkalmával neolitikori telep maradványai kerültek elő. (Sm. M. B. N.; Sm. M. A. I.sz.: 560.)

SOMOGYDÖRÖCSKE

Bronz buzogánygombról (Arch. Ért. 1894 444. old.) 1962-ben a községben vezető út jobb oldala mellett bronzkori urnatemető került elő. Leletmentés 1962. (Sm. M. A. I.sz.: 710.)

SOMOGYEGRES

Az ún. „Öregtemetői dűlő”-ben sisakok, patkók, kardok stb. kerültek elő. (Sm. M. A. I.sz.: 375. old.; falumonográfia.)

SOMOGYGESZTI

Római kori tripos töredékéről (Arch. Ért. 1894 442. old.)

SOMOGYHÁRSÁGY

1948-ban XII—XIV. századi sírleletek kerültek felszínre. (Sm. M. B. N.: 46.; Sm. M. A. I.sz.: 561.)

SOMOGYJÁD

Az ún. „szállási Varsalik”-nál neolitikus emlékek, a *Dalai dűlőben* ifj. Nagy Sándor 1953-ban kőbaltát talált, uyanitt kőfal

húzódik, és Tamás Gyula talált edényeket. (Sm. M. A. lsz.: 183. 64—67. old.) *Alsóbü* pusztán észak-déli irányú dombon Árpád-kori település és temető található. A *Szállási dűlőben* Tamás Gyula szántás közben kőfalat talált. Feltehetően római kori. A Varsalik dombon római tegulákat és edénytöredékeket lehet találni. (Sm. M. A. lsz.: 563.) — — — *Az ún. „Pogányhányósban”* őskori halomsírok vannak. Az apánkai erdőben körsáncos őshalmok húzódnak. (Kraft Gyula igazgató közlése, terepbejárás 1955.) (Sm. M. A. lsz.: 563.; Sm. M. R. T. T. É.: 42.; Sm. M. A. lsz.: 562.) A község *galambosi* része már a honfoglalás előtt is lakott volt. (Arch. Ért. 1903 282. old.)

SOMOGYSÁMSON

Itt található Böki község helye, románkori templomrommal. *Maróth-pusztán* az erdészlakástól nyugatra a mezőn templom-alapfalak vannak. Egy részét ennek 1945—1946-ban elbontották. (Sm. M. A. lsz.: 202 1—6. old.)

SOMOGYSÁRD

A koroknyai középkori várfalokról, sírok, fegyverek és lószerszám-maradványok. (Sm. M. Szl.: V—VI. 319—324. Sm. M. A. lsz.: 564.) 1950-ben Mátyás címertöredéke és fegyverdarabok kerültek elő. (Sm. M. A. lsz.: 564.)

SOMOGYSZENTIMRE

Az erdei vízmosásnál 1949-ben neolitikus, bronzkori edénydarabok kerültek el. (Sm. M. Szl.: I. 441—448.; Sm. M. A. lsz.: 565.)

SOMOGYSZENTLÁSZLÓ

Veszélyeztetett paleolit (?) település található. Leletmentés. (Sm. M. A. lsz.: 581., 582.)

SOMOGYSZIL

1925-ben neolitikori kőbalta került elő. (Sm. M. Szl.: I. 108; Sm. M. A. lsz.: 568.) 1947-ben igen sok neolitikus és bronzkori

edénymaradvány, csontmaradvány került felszínre a Góré domb déli részén. (Sm. M. Szl.: I. 341—393.; Sm. M. A. lsz.: 568.) Vasútépítés közben neolitikus cserepeket találtak. A *Cser dülőben*, mely a községtől északra esik, a plébánia rétjétől nyugatra fekvő domboldalon pénzeket és edényeket találtak. (Sm. M. A. lsz.: 569.) Harminc darab friesachi ezüstdrachmáról. (Arch. Ért. 1878 156. old.) IV. Béla pénzéről. (Arch. Ért. 1889 88. old.)

SOMOGYSZOB

1879-ben neolitikus edénytöredékek és orsógomb került elő. (Sm. M. R. T. T. É.: 53.; Sm. M. A. lsz.: 570.) Bronzkori leletről. (Arch. Ért. 1894 257. old.)

SOMOGYUDVARHELY

A község déli végén az ún. „*Temető dülő*”-ben a téli erdősírtési munkálatok során temetkezési helyre akadtak. A múltban téglalapírtkezési nyomokat is fedeztek fel itt. (SMM. okmánytára, jegyzőségi jelentés; Sm. M. A. lsz.: 571.)

SOMOGYVÁMOS

A községekben neolitikori kőbalta került elő 1925-ben. (Sm. M. Szl.: I. 98.; Sm. M. A. lsz.: 599.) *Remetepusztá* már a tatárjárás előtt is fennállott. Albeus mesternek 1240—1247. évi összeírása szerint a szentmártoni apátnak itt két ekére való földje volt. 1494—1495-ben királyi birtok. Az 1575. évi adólajstrom szerint még négy adóköteles házat írtak össze. 1726-ban a pusztá Guary Gáboré és Póka Miklósé. 1767-ben a pusztát Guary birtokában találjuk. Vincemajor csak a múlt század közepén épült. Ide tartozik még Ihászpusztá is. Boros Endre pedagógus adatgyűjtése. (Sm. M. A. lsz.: 572.) Egyéb adatok: Uros pannonhalmi—szentmártoni apát 1225-ben földet vásárolt a Gamástól délnyugatra eső Vityapusztá határában. Ebben az időben az apát kápolnát építtetett, a két ekealj birtokon Szent Jakab tiszteletére. Később a kápolna mellé kis szerzetes ház is épült. Ebben néhány szerzetes (feltehetően bencések) remetéskedett és kezelte a gazdaságot. Innét ered a „*Remetepusztá*” név is. A két ekealj föld 240 holdat jelent. Ezt a részt értesülés szerint kőfal vette körül. Dr. Szegedi Tasziló pannonhalmi történész adatgyűjtése alapján Boros Endre nevelő közlése. (Sm. M. A. lsz.: 572.)

SOMOGYVÁR

1928-ban kőveső és kőbalták kerültek elő. (Sm. M. Szl.: I. 96., 99., 111.; Sm. M. A. lsz.: 573.) 1929-ben neolitikus edények és cserepek Sm. M. Szl.: I. 288—292.; Sm. M. A. lsz.: 573.). 1932-ben csiszolt kőbalták és bronzkori edénytöredékek kerültek felszínre. (Sm. M. Szl.: I. 297—298., 299., Sm. M. A. lsz.: 573.) A péceli kultúrába (rézkori) sorolható leletek. (Arch. Ért. 1942 87—88. old.) A *kastélyparkban* a lengyeli kultúrába (rézkori) sorolható jelképes urnasír? — Eszközök, edények, festett edények, disznó-idol töredéke. Leletmentés 1961. (Sm. M. A. lsz.: 547.) 1928-ban bronzkori edények. (Sm. M. Szl.: II. 214—222.) 1928-ban kelta fazék. (Sm. M. Szl.: II. 308., Sm. M. A. lsz.: 573.) 1879 előtt sír, benne üvegtárgyak és érme. (Sm. M. R. T. T. É.: 55. Sm. M. A. lsz.: 573.) A római kori sír feltárásáról. (Arch. Ért. 1886 42. old.) A pohár-leletről (Arch. Ért. 1905 88. old.). Edényleletről (Arch. Ért. 1905 319. old.). A Kupa-várról (Arch. Ért. 1886 42. old.). Somogyvári templomról (Arch. Ért. 1898 45. old.). Árpádkori település XI. századi apátságrommal. 1928-ban a kupavári részből: kanóctartó, középkori sarkantyúk, kengyelvasak, lópatkó. Sm. M. Szl.: V—VI. 172; 173—179; 180—192; 200; 217; 230; 236—258., Sm. M. A. lsz.: 573.) Középkori domborművekről. (Arch. Ért. 1949 124—130. old.) A Kupavárhoz feltételezett alagút, Tallián István kútásó közlése alapján. Gaál István lengyeltóti honismereti szakkörvezető gyűjtése. (Sm. M. A. lsz.: 775.)

SOMOGYZSITVA

Szócénypusztai betyárvári sirleletekről (Arch. Ért. 1887 434. old.) 1897-ben a Margit-útnál két bronzkori edény került elő. 1885-ben római sírt találtak, mely a Magyar Nemzeti Múzeumban van. Római téglák vannak a kápolnában. 1934-ben a Szent Vendel templom restaurálása közben gótikus kulcs, edények és ezüstpénzek kerültek elő. 1953-ban úttörök kardtöredéket, sodrony-ingdarabot, edényeket találtak. (Sm. M. A. lsz.: 173 27—33. old.; falumonográfia.)

SZABÁS

1931-ben két koponyát, illetve sírt és gyöngyszemeket találtak útépités közben. A leletek elkallódtak. SMM. okmánytára, Gönczi 1931.; Sm. M. A. lsz.: 575.) — — — A tűzoltószerház

építéskor régi temetőt találtak. (Sm. M. A. lsz.: 29.; 2. old.; falumonográfia.)

SZÁNTÓD

Neolitikori kőszerszámok kerültek elő és 1898-ban római téglasír leletekkel. (Sm. M. A. lsz.: 576.)

SZENNA

Rohaszlik dűlőben lengyeli kultúrába sorolható (rézkori) leletek (Arch. Ért. 1956 43. old.) A Kincses dűlőben neolitikus telep nyomai vannak. A rohaszliki dűlőben is kerültek elő neolitikus jellegű leletek. (Sm. M. B. N.: 20.; Sm. M. A. lsz.: 577.) Zóka F. Gábor jelenti, hogy a *Kincses megyei dűlőben* szántás közben kőkorszaki törmelékek kerültek elő. Meződi János bejelentette, hogy a templomdombtól északra a rohaszliki dűlőben a töröcskei úttal párhuzamosan őskori lelőhelyek vannak. Szántás közben állandóan kerülnek elő leletek. (Sm. M. A. lsz.: 578.)

SZENYÉR

Földvár sáncai láthatók. (Sm. M. B. N.: 44.; Sm. M. A. lsz.: 584.)

SZENTGÁLOSKÉR

Bronzkori leletekről. (Arch. Ért. 1894 247. old. 1927-ben bronzkori urna került elő egyéb leletekkel. (Sm. M. Szl.: II. 74.; 81; Sm. M. A. lsz.: 579.) — — — Bronz buzogánygombról (Arch. Ért. 1894 444. old.)

SZIGETVÁR

Neolitikus, rézkori és bronzkori leletek. (Sz. M. L.; Sm. M. A. lsz.: 585.) Kaposvár felé vezető országút és a vasút közötti területen török hódoltság korabeli temető van. (SMM. okmánytára 1945.; járási főjegyző jelentése.) (Sm. M. A. lsz.: 586.) Éreleletről (Arch. Ért. 1894 87. old.)

SZÓLÁD

A falu nyugati végén neolitikori edények, urnák. 1901-ben a majorban mészbetétes bronzkori edények. Kelta ékszereket is találtak. Sm. M. A. lsz. 589). Kelta emlékekről. (Sm. M. A. lsz.: 204.; falumonográfia.) 1903-ban a falutól keletre római sírok kerültek elő leletekkel. (Arch. Ért. 1903 413—416. old.)

SZÖLLŐSGYÖRÖK

S-végű hajkarika a Magyar Nemzeti Múzeumban. (Arch. Ért. 1956 210. old.)

TAB

1912 előtt neolitikori kókapa. (Sm. M. Szl.: I. 117.; Sm. M. A. lsz.: 590.) 1879 előtt egy kőbalta került elő. *Gyurgyóka pusztán* (Sm. M. R. T. T. É.: 51.; Sm. M. A. lsz.: 590.): *A Dunatéj dűlőben* a lengyeli és péceli kultúrákba sorolható (rézkori) települések. Terepbejárás 1961. (Sm. M. A. lsz.: 590.) 1927-ben a község területén urnák kerültek elő. Kelta? (Sm. M. A. lsz.: 188 13—14. old.; falumonográfia.) *Csaba pusztán* BD—HA kincs (késő bronzkor — korai vaskor). (Arch. Ért. 1962. 78. old.) Bronzkori leletekről (Arch. Ért. 1891 86. old.) 1879 előtt népvándorlás-kori kengyelvas került elő. (Sm. M. R. T. É.: 56. Sm. M. A. lsz.: 590.) 1950-ben Takáts Gyula kiszállása alkalmával *Ugaj pusztán* honfoglaláskori temető és leletek (Sm. M. A. lsz.: 590.). Az 1900-as évek elején *Csaba pusztán* téglá (MORS jelzéssel), fegyver, pénz került elő (Sm. M. A. lsz.: 188 13—14 old.; falumonográfia.) *Csaba pusztán* Árpád-kori település található. Terepbejárás 1961. (Sm. M. A. lsz.: 590.)

TAPSONY

A községi belterület északi részén a szántó és beépített területen állandóan sírok kerülnek elő. (Sm. M. A. lsz.: 211., 3. old., falumonográfia).

TASZÁR

A „Tócsár” és „döggödör”-nél neolitikus telep van. (Sm. M. A. lsz.: 592.) 1933-ban bronzkori agyagedények, edénydarabok.

(Sm. M. Szl.: II. 193—197.; 210—254.) 1932-ben mészbetétes bronzkori bögrék, 1934-ben mészbetétes edények. Sm. M. Szl.: 110—120., 122., 179., Sm. M. A. lsz.: 591.) 1937-ben bronztű (Sm. M. Szl.: II. 269., Sm. M. A. lsz.: 591.). Az iskolaudvaron 210 cm mélységben csontok, edénydarabok, beoltzott sírban csontváz, edények stb. római? Horváth József iskolaigazgató jelentése. (Sm. M. A. lsz.: 755.) XV. századi harangról (Arch. Ért. 1892 277. old.).

TÁSKA

Fehérvíz-puszta területén töltés építésnél sírok kerültek elő. Kelta? (Sm. M. A. lsz.: 73., 1. old. falumonográfia.) — — — — Éremajándékról (Arch. Ért. 1889 380. old.)

TOPONÁR

Kelta lándzsáról (Arch. Ért. 1911 328. old.). Kelta leletekről, hivatkozás Szalacskához. (Arch. Ért. 1953 117. old.) — — — — Az öregek állítása szerint *Csiget puszta helyén* egykor a Nagygalam-bos nevű falu volt. Ezt téglanyomok, templomromok bizonyítják, amit pár évtizeddel ezelőtt szedtek ki. (Sm. M. A. lsz.: 25. 4. old.; falumonográfia.)

TORVAJ

1924-ben neolitikori bögre került elő. (Sm. M. Szl.: II. 201.; Sm. M. A. lsz.: 594.) BD—HA kincsről (késői bronzkor — korai vaskor) (Arch. Ért. 1962 78. old.)

TÓTSZENTGYÖRGY

Gombkötő pusztán neolitikus leletek kerültek elő (Sz. M. L.; Sm. A. lsz.: 595.)

TÖRÖKKOPPÁNY

A *Szabókerti dűlőben* Takács Vince nevű fiatal ember talált egy bronzkori dárдавéget szántás közben. (Sm. M. A. lsz.: 597.) Bronzleletről (Arch. Ért. 1984 247. old.) Ugyanerről (Arch. Ért. 1886 231. old.) BD—HA kincs (késői bronzkor — korai vaskor). (Arch. Ért. 1910 426. old.; Arch. Ért. 1962 78. old.)

1512 előtt bronzkori tű, nyílhegy, fibularészek. (Sm. M. Szl.: II. 62—66. Sm. M. A. lsz.: 596.) A Szabókerti dűlőben néhány törökkori fegyvert is találtak. Takács Vince úgy tudja, hogy a plébánia pincéjéből földalatti folyosó vezet a Friedrich malomig. Török vízvezeték és fürdőház nyomai is megvannak. A templom mögött sírok vannak. (Sm. M. A. lsz.: 597.) Középkori ágyúgolyó (Sm. M. Szl.: V—VI. 272.; Sm. M. A. lsz.: 596.) Török sírok és fejfák, vízvezeték és fürdő maradványai vannak. (Sm. M. B. N.: 13.; Sm. M. A. lsz.: 596.) Tobak István 1927-ben egy ezüst, és egy 1607-ből származó aranypénzt szolgáltatott be a múzeumnak. (SMM. okmánytára 1927.; Sm. M. A. lsz.: 598.)

ÚJVÁRFALVA

Romok vannak és Győri Imre a romok alatt réciségeket talált, és értesítést küldött róla. (Sm. M. A. lsz.: 83 5. old.; falumonográfia.)

VÁRDA

Novotius Vilmos elmondja, hogy kint járt a mezőn, és a régi temető mellett 50 méterre alagút bejáratot talált. Az alagút vonulata látszik a felszínen, az állomástól mintegy 800 méter távolságban. A szántóföldön cseréptöredékek találhatóak. (Sm. M. A. sz. lsz.: 600.)

VÁSÁROSBÉC

Diós pusztánál neolitikus jellegű leletek kerültek elő. (Sz. M. L.; Sm. M. A. lsz.: 601.)

VISNYE

1923-ban bronzkori sarló került elő. (Sm. Szl.: III. 59.; Sm. M. A. lsz.: 603.) A községben 1932. évben 3810 gr. súlyú római pénzt találtak. A megyére küldték, ahol beolvasztásra eladták azokat. (SMM. okmánytára Gönczi 1932.; Sm. M. A. lsz.: 602.)

VISZ

1937-ben érmék kerültek elő a faluból. Azóta is folyamatosan lehet római pénzeket találni. — — — — A Csúcshegyen kő- és

téglatörmelék található. Id. Fehér Lajos 1935-ben a kövesút építésénél az iskola mellett Pap János házának udvarán sírt talált, ahonnan ékszerek, karperec, lánc, edény került elő. Az ún. „Szők-réinkút”-nál aranypénzt talált id. Kovács József 1890 körül és azt a látrányi papnak 2 koronáért eladta. (Sm. M. A. lsz.: 150 7—9. old.; falumonográfia.)

VÍZVÁR

1892-ben, 1912-ben, 1923-ban, 1924-ben és 1929-ben a Drávamederben mammut és őstulok csontok kerültek elő (Sm. M. Szl.: I. 43.; 49—56.; 163—170.; Sm. M. A. lsz.: 605.)

VÖRS

A *majorsági épületeknél* péceli kultúrába sorolható sír került elő. (Arch. Ért. 1954 72. old.) Vörs község területéről péceli kultúrába sorolható leletanyag került a Rippl-Rónai Múzeumba. (Sági Károly adatgyűjtése, Sm. M. A. lsz.: 792.) A Balatoni Múzeum 1903-ban vásárolt Vörsről csiszolt kőszerszámokat. (Sági Károly adatgyűjtése, Sm. M. A. lsz.: 792.) Csalog József a II. világháború után végzett próbaásatása során a *Máriaasszony szigeten* és az ettől északra fekvő *Kerekerdő szigeten* a lengyeli kultúrába sorolható (rézkori) telepnyomokat talált. B. M. A. lsz.: 61. 95. 1.). 1952-ben a község északkeleti szélén silógödör ásás közben sírok kerültek elő. Jelentős a 3-as számú sír, melynek koponyáján vörösréz diadém volt. (Sági Károly adatgyűjtése, Sm. M. A. lsz.: 792.) Bronzkori lelőhelyek is ismertek. Mészbetétes edények a kaposvári múzeumban. Keszthelyre is jutott, Csák Árpád gyűjteményébe. Csalog József a II. világháború után a *Nyires szigeten* talált bronzkori gödröket és cserepeket. (B. M. A. lsz.: 61. 96. 1.) 1930-ban az ún. „homokos gödör”-ben bronzkori edények voltak. (Sm. M. Szl.: II. 92.; Sm. M. A. lsz.: 606.) A vörsi vasútállomástól a Kisbalaton felé vezető dűlőúton nyitott községi homokbányában Sági Károly 1956—1962 között ásatásnál néhány korai vaskori sírt tárt fel. (Sági Károly adatgyűjtése Sm. M. A. lsz.: 792.) Koravaskori bronz kardpenge került elő a balatonszentgyörgyi állomás felé árokmetzés közben. (Sági Károly adatgyűjtése. Sm. M. A. lsz.: 792.) 1952-ben késő vaskori sír került elő a község északkeleti részén. (Sági Károly adatgyűjtése, Sm. M. A. lsz.: 792.) Ugyanerről (Arch. Ért. 1954 72. old.) Vörs és Battyán puszta között a községi

temetőnél római csontvázas temető (B. M. A. lsz.: 61. 93. 1.) Ez a római temető nagyobb kiterjedésű lehetett, mert a vörsi be-kötőút építésekor árokásás közben is találtak errefelé római téglasírt. A találók a sír aranyűrűjét nem jelentették be, amiért bí-rósági tárgyalás is volt. (Sági Károly adatgyűjtése Sm. M. A. lsz.: 792.) Az előbb említett két utolsó adathoz. (Sm. M. A. lsz.: 33. 2. old.; falumonográfia.) A vasútállomástól a Kisbalaton felé vezető dűlőútból nyitott községi homokbányában 1956—1962 kö-zött Sági Károly 31 langobárd sírt tárt fel. (Arch. Ért. 1959 209. old.; Sági Károly adatgyűjtése. Sm. M. A. lsz.: 792.) Ugyanerről (Arch. Ért. 1960 52—60. old.) Csalog József a Máriaasszony szige-ten középkori telepnyomokat talált. Átvágta a kiszedett falú temp-lom hajóját és egy melléklet nélküli sírt is feltárt. (B. M. A. lsz.: 61. 95. 1.) Itt a Máriaasszony szigeten épült fel a középkori község és csak a török után, 1720-ban költözött jelenlegi helyére. A je-lenlegi községi templom helyén épült templom 1720-tól 1818-ig áll-tott. Az újabb templom építésével kapcsolatban jegyzi be Kövér János a Historia Domusba: „Ástuk a mészgödrt, hol temérdek holt tsontokat találtunk, bagol süveggel s. a. t.” Azóta is gyakran találunk csontvázas sírokat a templom körül, korhatározó mellék-let nélkül. Feltehető, hogy az 1720-tól 1818-ig állt templom köré települt temető maradványai ezek. (B. M. A. lsz.: 61. 93. 1.) A kisbalatoni térségben került elő a múlt század második felében az a középkori feliratos határkő, amely a szombathelyi múzeumba került, majd onnan a közelmúltban a Balatoni Múzeum kapta meg. (Sági Károly adatgyűjtése. Sm. M. A. lsz.: 792.) Kuzsinszky korábbi feljegyzések alapján megjegyzi, hogy a Balaton egykori szigetén, a Pogányszigeten épületnyomok vannak. Kövér János kö-vetkezőket írja erről: „a Pogányszigeten . . . valami régi épület szép nyomai látszanak. Fejtetett is itt a Grófné azelőtt jó módon téglát . . .” A sziget felét újabban a Zalához töltésnek hordták el. A megmaradt részen Csalog József próbaásatása középkori tele-pülési réteget észlelt. Feltehető, hogy a fentebb emlegetett épület középkori volt. (B. M. A. lsz.: 61. 95. 1.) A *Pogánysziget* nagy kiterjedésű temető. Feltehetően az előbb emlegetett középkori épü-letnyomokkal van kapcsolatban. (Sm. M. A. lsz.: 33. 2. old.; falu-monográfia.) A másik szigeten, a Várszigeten egy kisebb, sánccal körülve-tt erőd nyomai figyelhetők meg. 1935-ben egy XVI—XVII. századi edény került erről a lelőhelyről a Balatoni Múzeumba, Keszthelyre. (B. M. A. lsz.: 57. 1193. 1.)

ZAMÁRDI

Bronzkori urnasírról (Arch. Ért. 1957 82. old.). Az ún. „Kőhegy”-en neolitikus sírok kerültek elő. Ugyaninnen dr. Margittai Fichárd kőbaltát talált, mely a Balatoni Múzeumba került. Ugyancsak a kőhegyen kelta urnatemetővel számolhatunk. (Sm. M. A. lsz.: 205 73—83. old., falumonográfia.) A Kőhegy alján őskori urnatemető van, innen kelta lándzsavéget és vaskardot ismerünk. (Sm. M. A. lsz.: 507.) A Kőhegyen található az ún. „Szamárkő”, megoszlanak róla a vélemények. Egyesek római áldozóhely maradványának, mások őskori emlékek tartják. (Sm. M. A. lsz.: 205 75—83. old.; falumonográfia.) A *Szamárhegy* északkeleti lejtőjén a III. századból származó két római sír került elő. (Arch. Ért. 1957 82. old.)

A LELŐHELYEK KÖZSÉGEK
ÉS KOR SZERINTI ÖSSZEFOGLALÁSA

N é v	Kőkor	Rézkor	Bronz- kor	Vaskor	Római kor	Népv. kor	Középk. I
Andocs	+	+			+	+	0
Antalszállás							⊕
Alsónyires	+						
Attala					+	+	
Ádánd				+			+
Babócsa							+
Balatonberény			+		+	+	+
Balatonboglár	+			+	+	+	+
Balatonendréd	+	+			+		0
Balatonfenyves				+		+	+
Balatonföldvár			+	+			
Balatonkeresztúr	+			+			+0
Balatonkiliti	+		+	+	+		+
Balatonlelle	+		+				
Balatonszabadi	+		+		+		+
Balatonszemes		+		+			+
Balatonszentgyörgy	+			+	+		+
Balatonújlak					+		
Bálványos					+		0
Barcs					+		+
Eaté					+		+
Beleg				0			
Berzence				+			+0

+ -tel jelzett hitelesített leletet, adatot jelent.

0 -val jelzett nem hitelesített leletet, adatot jelent.

N é v	Kőkor	Rézkor	Bronz- kor	Vaskor	Római kor	Népv. kor	Középk.
Eézsény							○
Eize							○
Bodrog					+		
Eodvica			○				+
Eonnya	+	+			+		
Böhönye	+				+	+	○
Eőszénfa	+		+		+		
Buzsák			+		+		+○
Büssü		+	+	+	+		
Csákány	+						+
Csokonyavisonta	+						
Csoma		+				+	○
Csombárd				○		○	
Csurgó							+
Daránypuszta		+					+
Drávagárdony							○
Edde					+		
Ecseny	+		+				+
Fehéregyháza							+
Felsőmocsolád			+			+○	+
Felsősegesd	+		+		○		+
Fészerlak	○						
Fiad			+	+		+	+
Fonyód	+	+	+	+	+	+	+
Gamás	+	+					
Gölle	+	+			+		+
Gyékényes			+		+		○

N é v	Kőkor	Rézkor	Bronz- kor	Vaskor	Római kor	Népv. kor	Középk.
Gyugy		+				+	+
Gyöngyösmellék	+						
Hács						+	+
Hedrehely							+0
Hencse						+	
Hobol							
Igal	+			+			+
Inke	+					+	
Juta						+	
Kadarkút	+				+		0
Kapoly	+						
Kaposfő							
Kaposfüred					+		
Kaposhomok	+	+		+			+
Kaposkeresztúr					+		+
Kaposmérő				+			+0
Kapospula						+	+
Kaposvár	+	+	+	+	+	+	+
Kaposújlak		+	+	+		+0	+
Karád		+	+		+		+
Kástélyosdombó	+						0
Kazsók							0
Kálmánca							+
Kánya	+	+				+	+
Kercseliget				+			
Kereki						0	+
Kéthely	+		+			+	+

N é v	Kőkor	Rézkor	Bronz- kor	Vaskor	Római kor	Népv. kor	Középk.
Kisasszond		+					
Kisbárapáti	o				+		
Kisdobsza							
Kötcese	o						
Kőröshegy	+			+	+		+
Lábod	+						
Látrány		+					+
Lengyeltóti	+			+	+		
Libickozma	+						
Lipótfá		+		+			+
Lukafa							+
Magyaratád			+				+o
Magyaregres			o		+	+	
Marcali				o			
Mernye	+		o				
Mezőcsokonya				+			
Mesztegnő					+		+
Mosdós				+	+		
Mozsgó	+						
Nagyatád	+						
Nagybajom	+						
Nagyberki	+			+	+		
Nagycsepely				o	+		
Nagykorpád				o			o
Nagyszakácsi				o			o
Nágocs	+	+	+	+			
Nemesdéd							

N é v	Kőkör	Rézkor	Bronz- kor	Vaskor	Római kor	Népv. kor	Középk.
Nemeske							
Nemespátró							
Németegres	+						
Nyim						+0	+0
Osztopán							+
Ordacsehi			+				+0
Orci	+			+	+		
Öreglak							⊙
Órtilos							⊙
Ötvöskónyi							+
Pamuk	+						
Pata						0	0
Patalom—Zimány			+				
Pogányszentpéter							+
Polány					+		
Pusztaberény					+	⊕	
Pusztaszemes							+
Pusztaszentgyörgy							⊕
Ráksi			+	+	—		+
Rinyaszentkirály				+			
Ságvár	+				+		
Sávoly				+			
Simonfa			+				
Simongát	+						
Siójut							+
Som				+	+		
Somodor		+		+	+		+

N é v	Kőkor	Rézkor	Bronz- kor	Vaskor	Római kor	Népv. kor	Középk.
Somogyaszaló	+			+	+		+0
Somogyacsa			+			+	
Somogybabod	+						
Somogydöröcske			+0				
Somogyegres							⊕
Somogygeszti					+		
Somogyhárság							⊕
Somogyjád	+				+		+
Somogysámson							+
Somogysárd							+
Somogyszentimre	+		+				
Somogyszentlászló	0						
Somogyszil	+		+				+
Somogyszob	+		+				
Somogyudvarhely					0		0
Somogyvámos	+						+
Somogyvár	+	+	+		+		+
Somogyzsitfa			+		+		+
Szabás							0
Szántód	+				+		
Szenna	+	+					
Szenyér				0			
Szentgáloskér			+0				
Szigetvár	+	+	+				
Szólád	+		+	+	+		
Szöllősgyőrök							+
Tab	+	+	+	+	0	+	+
Tapsony						0	

N é v	Kőkor	Rézkor	Bronz- kor	Vaskor	Római kor	Népv. kor	Középk.
Taszár	+		+		0		
Táska				0			
Toponár				+			0
Torvaj	+			+			
Tótszentgyörgy	+						
Törökkoppány			+	+			+0
Újvárfalva							
Várda							0
Vásárosbéc	+						0
Visnye			+		+		
Visz					+		
Vízvár				+		+	0
Vörs		+	+	+			+0
Zamárdi			+		+0		

ZUSAMMENFASSUNG

A Somogy megyei Múzeumok Régészeti Adattára ist ein kleines archäologisches Lexikon des Komitats. Es ist ein wissenschaftliches und popularisierendes Buch, — es bietet den ortsgeschichtlichen Forschern, den Verfassern von Dorfmonographien Hilfe.

Die im Buche befindlichen Daten sammelt unser Museum seit 1877, und dieses wertvolle Kataster-Material kommt jetzt zum erstenmal vor die Öffentlichkeit, den breiten Kreisen zugänglich gemacht.

Den grössten Teil unserer Daten haben die freiwilligen Liebhaber der Ortsgeschichtlichen Forschung gesammelt. Durch sie vermehrte sich bedeutsam das wissenschaftliche Wert der inneren musealischen Arbeit. Die bei den Bauten, Feldarbeiten, öffentlichen Werken zum Vorschein gekommenen und durch die Interessenten unsemerem Museum angemeldeten archäologischen, historischen Denkmäler bilden wichtige Wendepunkte für die zeitgemässe, komplexe sozialwissenschaftliche Forschung. Ebendeshalb ist unser Ziel mit diesem kleinen Buch ein doppeltes: einerseits Ausgangsdaten in die Hände der Interessenten, der Forscher zu geben, andererseits immer neuere Liebhaber für die Museumsarbeit, für die vertiefte ortsgeschichtliche Forschung zu gewinnen.

T A R T A L O M

	Oldal
Előszó -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- --	3
Időrendi táblázat -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- --	5
Rövidítések magyarázata -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- --	6
Régészeti adatok községek szerint -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- --	7
A lelőhelyek községek és kor szerinti összefoglalása -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- --	55
Zusammenfassung -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- --	62

Felelős kiadó: Dr. Takáts Gyula.

64.2., 772 Somogy megyei Nyomdaipari Vállalat

Készült 1000 példányban.

Nyomdáért felel: László Tibor.

